

KAKSI UUTTA KUNNIAJÄSENTÄ

Yhdistyksemme 30-vuotis-juhlakokouksessa 16.11.1996 kutsuttiin yhdistykselemme kaksi uutta kunniajäsentä heidän yhdistystoiminta-ansioittensa johdosta; Rauno Laine ja Juhana Piha.

Rauno Laine on kuulunut yhdistyksemme hallituksen "vakiokalustoon" jo peräti 14 vuoden ajan. Tänä aikana hän on toiminut mm. puheenjohtajana, varapuheenjohtajana, sihteerinä, rahastonhoitajana, tiedote-, myynti-, ja retkivastaavana, sekä yhdistyksemme edustajana niin Lintutieteellisten Yhdistysten Liiton kuin myöskin BirdLife Suomen edustajistossa.

Juhana Pihan hallituskausi on kestänyt kymmenen vuotta, joista kolmena vuotena hän on toiminut puheenjohtajana. Hänen puheenjohtajakaudellaan yhdistys kehitti merkittävästi nuoriso- ja tiedotustoimintaansa, mistä saatiin valtakunnallista tunnustustakin. Yhdistyksemme valittiin nimittäin vuoden 1991

lintutieteelliseksi yhdistykseksi! Kyseinen arvonimi myönnettiin ensimmäisen kerran toistamiseen samalle paikallisyhdistykselle (ks. Ukuli 2/92). TLY:n nykyinen ATK-pohjainen lintuhavaintoarkisto on pitkälti Juhana Pihan suunnittelema ja toteuttama. Muistoksi nimityksestään Rauno Laine ja Juhana Piha vastaanottivat yhdistyksemme viirin.

HALLITUS MUISTI PUURTAJIA

Yhdistyksen hallitus muisti juhlavuoden kunniaksi yhdeksää yhdistyksemme toiminnassa vuosien varrella aktiivisesti toiminutta jäsentä. Henkilöt olivat: Esko Gustafsson, Leo Karlsson, Osmo Kivivuori, Markku Lauren, Tom Lindroos, Tapani Numminen, Seppo Pekkala, Ilmari Pulli ja Jouni Saario. Kiitokseksi merkittävästä työpanoksesta yhdistyksemme hyväksi TLY lahjoitti heille muistoksi merikotka-aiheisen solmioneulan.

Ukuli tiellä uutta kautta

Ukulin peräsimeen, vai pitäisikö samalla sanoa keulaan siirtyä jo ennenkin lehteä toimittanut Rami Lindroos. Toivotan omasta puolestani onnea uuteen tehtävään ja samalla toivon, että hänenkin kohdalleen löytyy paljon avuliaita henkilöitä, jotta lehti tulisi painoon aikataulussa.

Päätoimittaja

JURMO KUTSUU SINUA!

Parhaat hetket ovat jälleen käsillä.

Jurmo on vuodesta toiseen ollut yksi parhaimpia linnuston seurantapaikkoja Tly:n alueella. Sitä se on jatkossakin, mikäli SINÄ menet sinne ja suoritit laskennat ja reitit.

Asemanhoitaja (02) 253 4227

Ukuli 27 vsk. ISSN 0782-8195 Julkaisija/Utgivare Turun Lintutieteellinen Yhdistys ry PL 67, 20101 Turku Åbo Ornitologiska Förening rf PB 67, 20101 Åbo. Päätoimittaja, toimittaja ja taitto/Huvudredaktör, redaktör och ombrytning, Petri Laine, puh. (02) 470 5415. Jäsenet saavat lehden ilmaiseksi. Medlemmar erhåller tidningen gratis. Ilmoitushinnat/Annonspriser 1/1 s.700 mk, takakansi 800 mk 1/2 s.500 mk, 1/3 s.400 mk 1/4 s.300 mk Painopaikka/Tryckeri KELAn tutkimuskeskuksen kirjapaino 1997.

Sisällys:

2. Kaksi uutta kunniajäsentä
3. Vuoden 1996 puheenjohtajan puheenvuoro. Juha Vuorinen
4. Tly:n vuosikymmenet; Osa 2: Vuodet 1986-1991. Rauno Laine
16. Vanhan "Come-back". Jorma Tenovuo
26. Pieni pähkinä purtavaksi.
27. Balladi pintojen vaiheilta. Osa 4; Loppukohtaus. Juhani Toukola
33. Ornis Finlandica - Suomen lintukeskus Oy
34. Lisää tunnistettavaa,,, ettei totuus unohtuisi.
35. Tly:n retkeilyalueen uudet lintulajit vuosina 1986-1996. Kari Salonen
42. Isokari - Unohdettu lintusaari eteläisellä Selkämerellä? Jorma Tenovuo
46. Ja tunnistuksen iloa.
48. Tly: Vuoden 1991 lintuyhdistys.
49. Kerran bongari... Rauno Laine
51. Ratkaisut kiperiin tunnistuskuviin.
52. Turun lintutieteellisen yhdistys ry:n hallitus 1997

Tunnuslajimme Kökarissa Kesäkuussa 1987. Kuva: Jouko Hakala.

Vuoden 1996 puheenjohtajan puheenvuoro

Yhdistystoiminta on perinteisesti aaltoliikettä, kuin käpytikan lentoa. Nousua seuraa lasku ja laskua aina uusi nousu!

Aloittaessani 6. puheenjohtajakauteni 01.01.1996 sain seurakseni yhdistyksemme historian erikoisimman hallituksen. Siinä istui kanssani kolme muuta vanhaa TLY:n puheenjohtajaa sekä yksi LYL:n hallituksen puheenjohtaja! Loputkin hallituksen jäsenet olivat asiansa osaavia henkilöitä.

Kokemusta siis hallituksessa riitti ja se olikin tarpeen, sillä vuosi oli täynnä erilaisten perustoimintojen kuntoon saattamista; työtä oli yllinkyllin! Haluankin lausua näin julkisesti lämpimät kiitokset kaikille hallituksen jäsenille erinomaisesta yhteishengestä ja työtä pelkäämättömästä asenteesta!!!

Tätä kirjoittaessani voin hyvillä mielin todeta perustoimintojen olevan jälleen kunnossa ja "häätilahallituksemme" täyttäneen sille asetetut tavoitteet. Tästä on hyvä uuden nuorekkaan hallituksen jatkaa uusien haasteiden parissa. Toivotan "Sammon joukoille" menestyksellistä ja idearikasta toimintavuotta 1997!

Katunpäässä 31. päivänä joulukuuta armon vuonna 1996

Juha Vuorinen
Puheenjohtaja

Tly:n vuosikymmenet

Osa 2: Vuodet 1986-91

Rauno Laine

Arvoisa lukija. Kädessäsi on nyt TLY:n historiikin toinen osa, joka kattaa vuodet 1986-96. Edellinen osa julkaistiin Ukulissa 1/86. Tämänkin kirjoituksen tarkoituksena on olla mahdollisimman vapaamuotoinen katsaus mainitun ajanjakson tapahtumiin. Paljon on jätetty pois, joten älköön kukaan pahastuko, jos juuri se tapahtuma, jossa itse on ollut mukana, ei ole tässä kirjoituksessa mainittu. Historiian kirjoitus sisältää aina kirjoittajan oman näkemyksen ja se oikeus hänelle suotakoon! Ollaanhan UKK:stakin monta mieltä! Toivotan hyviä lukuhetkiä TLY:n lähimenneisyyden parissa. Jos historiikkini poikii lisää muistelmia jostain tapahtumasta, ne otetaan varmaan mielellään vastaan toimituskunnassa. Tämä koskee myös historiikin ensimmäistä osaa.

Toimikuntavallankumouksen ja nuorisobuumin vuodet 1986-91

TLY:n siirtyessä kolmannelle vuosikymmenennelle vuonna 1986 toiminta jatkui edelleen nousujohteisesti. Jäsen-

määrä kasvoi jatkuvasti, joutuin pitkälti lintuharrastuksen pariin tulevasta uudesta nuorisosta. Tämä näkyi parhaiten esimerkiksi yhdistyksen retkillä, joilla bussit eivät aina tahtoneet riittää innokkaille nuorten lintuharrastajien joukoille. Yhdistyksen puheenjohtajana jatkoi edelleen allekirjoittanut.

Vuosi 1986 oli myös yhdistyksemme juhluvuosi. Takana oli toimintaa jo kahdenkymmenen vuoden ajan turkulaisen lintuharrastuksen etujoukossa. Merkkipäivää vietettiinkin helmikuussa 1986 varsin juhlavasti. Tilaisuus oli myös historiallinen, olihan yhdistyksen jäsenillä nyt tilaisuus nähdä vielä kerran kaikki TLY:n entiset puheenjohtajat yhdessä. Muistoksi heistä jäi jälkipolville "tunnistusrivitöissä" otettu valokuva. Surullisia uutisia saatiin jo kolme kuukautta kokouksen jälkeen. Yhteiskuvassa on havaittavissa selvästi ainakin puheenjohtajien jakautuminen pukuja villapaitakansaansa! 1970-luku näytti suosivan viimeksimainittua! TLY:n kunniajäseneksi mainitussa kokouk-

sessä nimitettiin Juha Vuorinen, pitkän linjan yhdistysveteraani, joka nimityksen jälkeen uskoi siirtyvänsä "vanhuudenlepoon" TLY:stä, palaten kuitenkin kymmenen vuoden päästä auttamaan omalta osaltaan TLY:tä lamavuosien yli.

Allekirjoittaneen vuonna 1986 kirjoittamassa TLY:n historiikissa todettiin jotakuinkin seuraavasti: "toivottavasti koontuessamme vaikkapa yhdistyksen 30-vuotisjuhliin vuonna 1996 me vanhat voimme silloin tyytyväisenä seurata silloisen yhdistyssukupolven edesottamuksia ja rinta täynnä ylpeyttä todeta että olinhan siellä minäkin..." Historia oli taas osoittava arvaamattomuutensa, OLINHAN sana olisi jo silloin pitänyt korvata sanalla OLENHAN...

Mutta takaisin vuoteen 1986. Jo heti ensimmäisessä kokouksessaan TLY:n hallitus joutui ottamaan kantaa Jurmon tilanteeseen. Jo tällöin ajatus omasta asemarakennuksesta kummitteli joidenkin mielessä. Ongelmana oli kuitenkin Jurmon

maanomistusolojen epämääräisyys. Saarella kun ei vielä tuolloin oltu tehty isojakoa, joka muualla oli sentään hoidettu jo Ruotsin (tai Venäjän) vallan virkamiesten suosiollisella avustuksella. Kukaan ei siis oikein tiennyt mitä Jurmossa omisti. Joka tapauksessa TLY:ssä avattiin erityinen lahjoitustili uuden asemarakennuksen saamiseksi. Hanke hautautui byrokratian ja valtion budjetintekijöiden punakynän alle vuosikausiksi mutta lahjoitusvarat, joita tuolloin saatiin, ovat toki edelleenkin tallessa. Tämä todettakoon Tringallekin, joka juhlakokouksessaan 1986 lahjoitti tietyn rahasumman uutta asemaa varten.

Koska puheeksi tuli Jurmo, palattakoon ajassa hieman taaksepäin, eli loppuvuoteen 1984, kuuluisan Jurmon bongauskiellon päiviin!

Edellisessä historiankirjoituksessa aihe oli vielä liian kuuma peruna käsiteltäväksi, tunteet kun eivät olleet vielä tasaantuneet... Nykyisin tälle episodille voitaneen kai lähinnä nauraa. Bongariliiton perustaminen on ollut suureksi avuksi estämään mahdollisia ristiriitatilanteita. Jos bongauskielloja on johonkin annettu, asia on yleensä ymmärretty välttämättömänä pahana.

Tilanne lähti kehittymään TLY:n hallitukselle syksyllä 1984 toimitetusta kirjeestä,

jossa yksityiskohtaisesti kerrottiin bongarien käyttäytymisestä saarella tunnetun rautaisbongauksen aikana. Kirjeessä kerrottiin keskusteluista saarelaisten kanssa ja ilmoitettiin näiden kannan olevan ehdottomasti bongausvastainen, eli saarelle ei enää toivottu lisää rareiteettien perässä juoksijoita. Lisäksi kirjeessä puututtiin TLY:n jäsenten teltailuun saarella ja siitä aiheutuneisiin ongelmiin. Kyseinen kirje tuotiin hallituksen käsittelyyn lokakuussa 1984. Tilaisuudessa olivat läsnä TLY:n hallituksen lisäksi myös ko. kirjeen kirjoittaja, silloinen asemanhoitaja sekä hallituksen ulkopuolelta eräs tunnettu bongari. Ensimmäinen päätös koski TLY:n jäsen-

Tly:n 20-vuotis juhlakokous

Tly järjesti 80-luvulla useita linturetkiä, joista pisin suuntautui Espanjaan asti. Retkien vetäjänä toimi itseoikeutusti Rauno Laine.

ten telttailua saarella, joka kiellettiin. Toinen päätös kielsi bongauksen saarella. Päätöstä seurasi varsin myrskyinen kausi TLY:ssä. Toisaalta jotkut halusivat lähettää "koko konkkaronkan" (so. hallitus) alimpaan paikkaan, jotkut taas kiittivät "siviilirohkeudesta". Yhdistys oli täynnä huhuja, puhuttiinpa jopa bongarivihamielisen hallituksen vaihtamisesta vuosikokouksessa. Tapahtumista Jurmossa alkoi virrata sen verran erilaista tietoa, joten hallitus päätti vielä kerran kysyä asiaa saarelaisilta. Tämän perusteella osittain uudistunut hallitus kumosi alkuvuodesta 1985 kiistoja aiheuttaneen kiellon. Tuon ajan ilmapiiri heijastuu selvästi Jurmon huulikirjasta, johon saarella käyneet kirjassivat omia tuntojaan. Ainakin

jossain kirjoituksessa kehoitettiin vastustamaan totalitarismia ja ilmoittamaan pinoista. Tämän jälkeen Jurmon tilanne rauhoittui ja seuraava vaihe olikin sitten jo aikaisemmin tässä kirjoituksessa mainittu ajatus uudesta lintu-asemasta.

Jurmon ohella toinen TLY:n lempilapsi on aina ollut Ukuli-lehti. Vuonna 1986 lehti oli tullut jo siihen ikään, että se kaipasi omaa tunnusta eli logoa. Asiaa valmisti toimikunta (mitenkäs muuten) ja vuonna 1987 asiasta järjestettiin oikein kilpailukin. Ehdotuksia uudeksi logoksi tuli tasan neljä kappaletta, joista hallitus lopulta valitsi Ukulin uudeksi tunnukseksi Kari Salosen piirroksen "Vanha koiras". Ilkeämieliset tosin väitti-

vät, että TLY:n hallitus oli valintatilanteessa jo liian "kostonnut", koska kyseessä oli kesäkokous. Yhtä kaikki, vanha koiras elää ja voi hyvin !

Vuonna 1986 Ukulia ilmestyi jopa viisi numeroa, johtuen vuoden alun historiannumerosta. Allekirjoittaneen tekemä TLY:n historiikki herätti runsaasti huomiota, ja tietävästi vanhat konkaritkin ylpeilivät sillä, että MINUN nimi mainittiin, SINUN ei...

Lehden päätoimittajana toimi Tapani Veistola, jolla on kyky muodostua legendaksi hommassa kuin hommassa, näin myös Ukulin kohdalla. Historian lehdille jäivät etenkin Veistolannokkaat pääkirjoitukset, kuten luonnonsuojelijoina kuumentanut kir-

joitus "Rantaratarahat moottoritiehen". Kirjoitus käsitteli moottoritien etuja bongareille. Erääseen Ukuliin tullessa vastineessa tosin kehoitettiin tällaisia moottoritien ihailijoita haistamaan jotakin ja lopettamaan höperehtiminen. Toisaalta voidaan ajatella päätoimittajan vain korostaneen liikenneturvallisuutta. Toinen esimerkki lennokkaasta pääkirjoituksesta oli jälkikekkoslaisuuden ilmapiirissä julkaistu "Karjala takaisin", josta ei kuitenkaan loppujen lopuksi selvinnyt halusiko päätoimittaja Karjalaa takaisin vai ainoastaan jätettäväksi ihaanaan luonnonrauhaan, Muissa kirjoituksissa Veistola vaati mm. marjanpoimijoita pois bongarien joukosta sekä käpyhavaintojen tarkistamista ARK:ssa.

1980-luvun loppuvuosia TLY:ssä leimasi vahvasti bongaus, joka näkyi monessa yhdistyksen toiminnassa tavalla tai toisella. Asiaa on turha kieltää ja miksi pitäisikään, ajan henki vain oli sellainen. Edellä jo kerrottiin Jurmon bongauskiellon aiheuttamista tunteista. Toisaalta vähän myöhemmin mainittu "bongarivihamielinen" hallitus istui lähes kokonaisuudessaan perustamassa Bongariliittoa sen perustamiskokouksessa Turussa. Turussa toimi tuolloin kaksikin bongarien yhteenliittymää, vanhojen partojen Bongarikilta sekä nuorempien Musta Lista, johon, jos olen oikein ymmärtänyt, mahtui mukaan monia varsin mielenkiintoisia persoonallisuuksia... Julkaiskaapa pojat oma historiikki !

Mutta ei 1980-luvun lopulla toki vain bongailtu. Toinen ryhmä lintuharrastajia taas löysi ilonsa siitä, että toimitti ja sananmukaisesti raahasi tiettemien taipaleiden taakse korpeen pesäpönttöjä, pesälavoja tai sianruhoja kotkille. "Sikamaista hommaa !", voin sanoa. Myös retkitoiminta eli kukoistustaan näinä vuosina. TLY:n porukka vieraili useaankin otteeseen mm. Lappissa sekä Pohjois-Norjassa. Myös Itä-Suomen lintupaikoille tehtiin retkiä, puhumattakaan lähikohteista kuten Hangosta ja Porin Yyteristä. Retkien kruununa oli maaliskuuhuhtikuussa bussilla (!) tehty Espanjan retki. 10 000 km:n ajo tuotti paitsi väsyneitä osallistujia myös lintuja 230 lajin edestä. Jos vielä löytyy kiinnostusta moiseen, asia voidaan ottaa harkintaan.

Nuorisobuumin myötä järjestettiin erityisiä nuori lintuharrastaja-kilpailuja vuosittain. Näissä pyrittiin löytämään TLY:n piiristä joku nuori lintuharrastajalupaus, jolla olisi "suuri tulevaisuus" edessään tällä alalla. Ensimmäinen valinta vuonna 1987 kohdistui Jyrki Normajaan. Nuorison tulo pakotti myös sääntömuutokseen. Yhdistyksen aiemmin voimassaolleiden sääntöjen mukaan, jäseneksi voitiin ottaa vain 15 vuotta täyttäneitä henkilöitä. Yhdistyksen hallitus päätti kuitenkin joulukuussa 1986 pidetyssä kokouksessa esittää tätä kohtaa poistettavaksi yhdistyksen säännöistä. Muutos hyväksyttiin aikanaan, mikä oli hyvä asia, sillä jo muutama vuosi myöhemmin hallitukseen tuli pari

14-vuotiastakin kasvamaan korkoa tulevia tehtäviä varten.

Näinä vuosina järjestettiin myös talkoita. Monelle on varmasti jäänyt mieleen Jurmon siivousretket ja -matkat, jotka tehtiin syyspimeällä merellä pikkuruisella Ruokki-aluksella. Viikonlopun aikana Jurmon rannoilta kerättiin jopa kymmeniä isoja muovisäkkejä kaikenlaista roinaa. Retket loppuivat myöhemmin Ruokki-aluksen mentyä myyntiin ja Jurmon tilanteen muuttua (maanjako ja Saaris-tomerin kansallispuisto).

Vuoden 1986 kuluessa saatiin myös surullisia uutisia: yhdistyksemme kunniajäsen ja ensimmäinen puheenjohtaja Lasse Velmala kuoli toukuussa, vain kolme kuukautta sen jälkeen kun hän oli juhla-kokouksen illanistujaisissa lupailut allekirjoittaneelle muistelmiaan julkaistaviksi.

1980-luvun loppu muistetaan myös, lainatakseni Tapani Veistolaa, "Mainion toimikuntavallankumouksen" vuosina. Esimakua tähän saatiin jo maaliskuussa 1986, jolloin Veistola esitti hallituksen kokouksessa neljän uuden toimikunnan perustamista. Eli se mitä oli tuloillaan, alkoi olla iduilla. Niinpä jo seuraavan vuoden loppuun mennessä TLY:ssä toimi 19 toimikuntaa, joista 15 piti vuoden aikana ainakin yhden kokouksen. Toimikuntia löytyi mm. retkeilyyn, bongaukseen, Ukulin toimittamiseen, havaintojen keruuseen, sääntöjen muokkaamiseen, lintuasematoimintaan, petolintuihin, lintuatlak-

seen, LYL-asioihin, kokousohjelmien suunnitteluun, linnustonsuojeluun jne. Nimi-hirviö antikviteettikollegion taakse kätkeytyi vakava yritys kerätä vanhoja arkistoimattomia lintuhavaintoja. Tosin toimikuntien joukosta poistui salainen valiokunta, joka lakautti itse itsensä. Mitenkäs muuten, sillä eihän sen jäsenistä tiennyt kukaan, eikä siitä jäänyt jälkipolville edes pöytäkirjoja... Toimikuntien perustamisella tähdättiin ruutiinasioiden siirtämiseen pois hallitukselta alemmalle tasolle ja toisaalta asioiden valmisteluun ennen hallituskäsittelyä. Tässä tavoitteessa onnistuttiinkin ja ainakin kokoukset olivat vapaamuotoisuudessaan hauskoja. Joten jokainen pohtikoon mielessään mikä oli arvokkain, toimikunta, valiokunta vai kollegio. Siinä pohdittavaa illan ratoksi !

1980-luvun haikkeimmaksi tapahtumaksi nousi monen TLY:n toimintaan osallistuneen henkilön mielestä ehkä legendaarisen turkulaisen kulttuurikapakan Hämeenportin toiminnan loppuminen, sen myötä myös TLY:n historiassa päättyi yksi aikakausi. TLY:n viimeinen hallituksen kokous pidettiin mainitussa paikassa 10.5. Hämeenportissa tehtiin vuosien varrella varmaan suurin osa TLY:tä koskevista merkittävistä päätöksistä. Siellä keskusteltiin, juntattiin, joskus riideltiinkin kaikista mahdollisista asioista TLY:n perustamisesta lähtien. Nyt entisellä kokouspaikalla myydään pizzaa !

Merkittäviin myönteisiin tapahtumiin vuonna 1988 kuului eittämättä päätös aloittaa TLY:n mittavan lintuhavainto-arkiston siirtäminen ATK:lle. Työ alkoi syksyllä Juhana Pihan sekä Kuntun lintuharrastajajaveljesten toimesta. Myös Jurmon havainnot siirrettiin ATK:lle. Tänä päivänä arkisto onkin, kiitos edellämäinittujen henkilöiden sekä muidenkin työhön osallistuneiden ansiosta, helposti hyödynnettävissä.

Vuoden 1988 lopussa TLY sai myös uuden puheenjohtajan allekirjoittaneen päättäessä viisivuotisen kautensa TLY:n puheenjohtajana, vielä suhteellisen terveissä sielun ja ruumiin voimissa. Ei liene ollut mikään yllätys, että uudeksi puheenjohtajaksi valittiin Tapani Veistola. Tosin hänen puheenjohtajakautensa jäi yhteen, LYL:n ”ryöstäessä” miehen itselleen. Veistola valittiin jo keväällä 1989 Lintutieteellisten Yhdistysten Liitto ry:n toiminnanjohtajaksi.

TLY:n panos alan valtakunnallisessa liitossa olikin tuolloin lähes värisuoran luokkaa: puheenjohtajana Arto Kalliola, toiminnanjohtajana Tapani Veistola ja taloudenhoitajana allekirjoittanut ! Lisäksi liiton hallituksessa istui jonkin aikaa Simo Veistola. Jossain puhuttiin jopa turkulaismafiasta mutta sitä se ei ollut, vaan halua osallistua ja vaikuttaa. Lisäksi äänenkäytöstä, joskus tyyliin Olavi Mäenpää, huolehtivat TLY:n LYL-edustajat ! Tosin mitään vakavampia asioita ei ilmassa näinä vuosina ollut, mitä nyt ikuisuuskysy-

myksenä joskus tapeltiin liiton jäsenmaksusta. 1990-luvulle tultaessa TLY:n panos LYL:n/BirdLife Suomen hallinnossa hiipui vähitellen, koska uusia ihmisiä ei yhdistyksen piiristä juurikaan tahtonut löytyä näitä perinteitä jatkamaan. On kuitenkin hyvä antaa välillä uusienkin tuulien puhaltua, turkulaisvuosien jälkeen hallinto saa hyvinkin olla vaihteeksi muiden käsissä. Edustajistossa turkulaisperinteet sen sijaan edelleen jatkuvat. TLY:ssä tuolloin omakutun periaatteen mukaan Liiton hallitukseen valittu yhdistyksen jäsen ei voi samalla toimia edustajana Liiton edustajistossa. Näin vältetään mahdolliset jäävydet ja ristiriitatilanteet, joissa edustaja joutuisi tappelemaan hallituksen esitystä vastaan, jota hän on saattanut kannattaa !

Vuonna 1989 yhdistyksen hallitusta työllistivät jälleen kerran Jurmon asiat. Saarella oli lopultakin saatu päätökseen isojako, jonka seurauksena saari pirstoutui useamman pienomistajan maa-alueiksi. Näin kävi mm. sen maaläntin kohdalla, jolla oma rakas lintuasemaparakkimme sattui sijaitsemaan. Kun ko. maa-alueen omistaja vielä asui Porvoossa, niin jossain vaiheessa tuntui siltä, että se siitä sitten. Ainakin aseman olemassaolo tuli nyt riippuvaiseksi mainitun pienomistajan hyvästä tahdosta. Neuvottelut asiasta aloitettiinkin välittömästi mutta väliaikaiseen sopimukseen päästiin vasta seuraavana vuonna. Sopimuksen mukaan lintuasematoiminta saarella jatkui entiseen

Lehdenteon mullisti vuosikymmenen alussa hankittu tietokone, jonka avulla alettiin taittaa lehden ulkoasu. Samalla Ukulin toimitus siirtyi nuorisajaoston toiminnaksi.

Tly:n nuorisajaosto kunnostautui 90-luvun alussa mm. pönttötalkoilla, jolla kerättiin rahaa yhdistyksen toimintaan. Kuvassa nykyinen puheenjohtaja Sampo Kunttu.

tapaan, kuten myös rengastus-toiminta. Sopimukseen sisältyi kuitenkin bongauskielto, joka nyt hyväksyttiin olosuhteiden pakosta ilman sen suurempia nurinoita ja ilman että puheenjohtajankaan olisi tarvinnut pelätä pimeällä liikkumista, kuten tuntui joskus edellisen bongauskiellon aikana. Sopimukseen sisältyi myös ehto, jonka mukaan saarelaiset ja vain he päättävät mitä männikössä tapahtuu, omien intressiensä mukaisesti. Näihin samoihin aikoihin puhuttiin ensimmäisiä kertoja saarelle mahdollisesti tulevasta uudesta opastuskeskuksesta.

Myös ulkomaalaisia suhteita ylläpidettiin näiden vuosien aikana. Naapurimaa Eestin vähitellen vapautuessa miehityksestä alkoi yhteistyö sikäläisten lintuharrastajien kanssa. Myös TLY sai pian vieraita Suomenlahden takaa ja myös Tly:n 25-vuotis juhlapöytäkokous

rengastusyhteistyö polkaistiin käyntiin. Suhteita loi erityisesti Jurmon tuolloinen asemanhoitaja Veijo Vänskä.

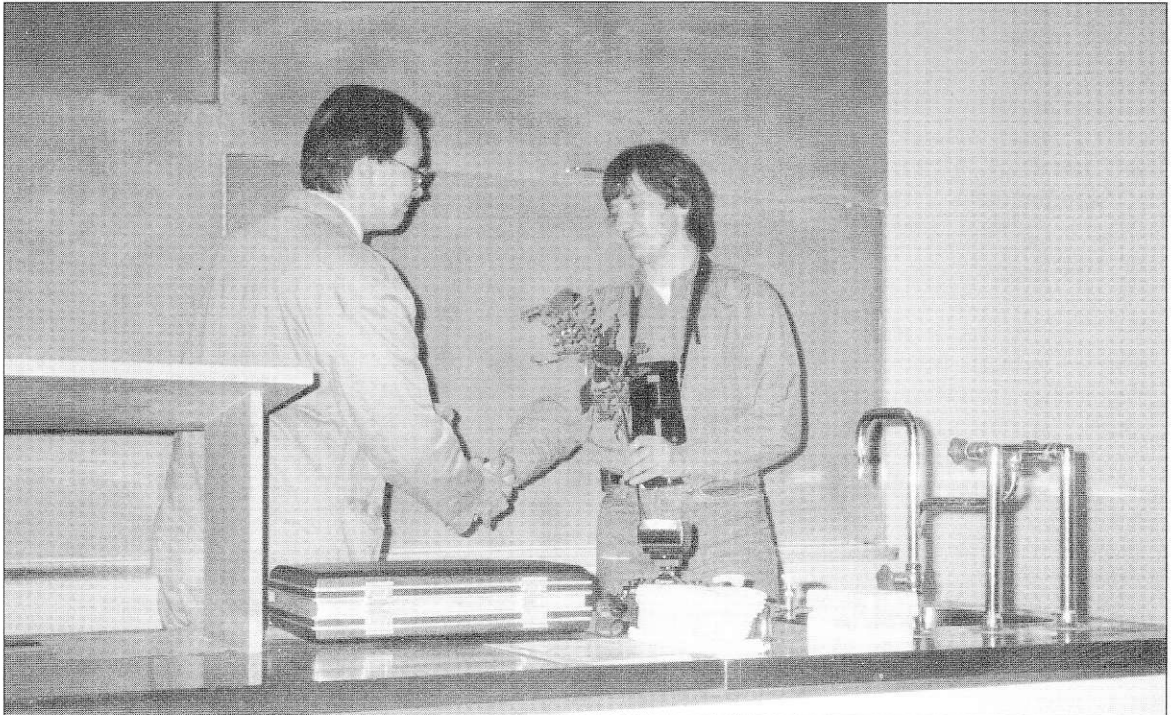
1970-luvulla TLY:ssä oli selvä luonnonsuojelusuuntaus, hie-man samaa koettiin myös 1980-luvun lopullakin, lähinnä Tapani Veistololan ansiosta. TLY otti kantaa mm. Mynä-lahden sekä Otajärven suojelemiseen. Lisäksi TLY:tä työllisti uusi Euroatlas, josta ei muuten vielä ole kirjaa näkynyt...

Ukuli-lehden päätoimittajan Veijo Vänskän mukaan 1980-luvun Ukulit olivat keskiver-tolehtiä, yhtä asiallisia, kes-kustelemattomia ja tieteelli-sesti puhtaita kuin mitkä tahansa muut lehdet paikallis-lehtien joukossa. Lisäksi Vänskä kysyi (Ukuli 1/89) merkitseekö Ukulin entisen nimikaiman Tiedon Antajan

sairastuminen kuolemantau-tiin samaa myös Ukulin koh-dalla. Ennustus olikin pitkälti paikkansa pitävä. Ukuli jou-tuikin ilmestymisensä suhteen kriisiin 1990-luvulla ja pelas-tui lähinnä Ilmari Pullin ansi-osta. Ongelmana oli ja on se, että lehden pitäisi ilmestyä mutta ilmestyykö se, jos ku-kaan ei haluaisi nähdä vaivaa sen tekemisen eteen, tai jos ai-nakin luvatut jutut ym. ovat jatkuvasti myöhässä, tai niitä ei tule ollenkaan.

Myös vuonna 1989 TLY:tä kohtasi menetys. Yhdistyksen vuosien 1973-74 puheenjohtaja Ilkka Oksala kuoli elokuussa. Ukulissa julkaistiin koskettava muistikirjoitus, jo-ka sai kiitosta yhdistyksen ulkopuoleltakin.

Kuten edellä mainittiin Tapani Veistololan siirtyminen suu-rempiin ympyröihin merkitsi

Tly toimi myös luonnonsuojelu- ja puhdistustasolla. Tässä osa Jurmossa suoritetun siivouksen tuloksesta.

samalla myös puheenjohtajavaihdosta TLY:ssä. Yhdistys satsasi taas kerran kokemukseen ja puheenjohtajaksi vuonna 1990 valittiin Juhana Piha, yhdistyskonkari sekä samalla TLY:n arkistotoiminnan nykyaikaistamisen pääarkkitehti.

Tarkasteltaessa jälkepäin vuosikymmenen vaihdetta ja 1990-luvun alkuvuosia voidaan eittämättä puhua nuorisobuumista. Jo vuoden 1990 hallitukseen otettiin mukaan jopa 14-vuotiaita, joukossa yhdistyksen nykyinen puheenjohtaja Sampo Kunttu. TLY panostikin näinä vuosina voimakkaasti nuorisoon. Heidän omasta aloitteestaan aloitti toimintansa erityinen nuorisajaosto, joka vuonna 1990

piti peräti 35 kokousta! Kokouksissa pohdittiin yleensä lintujenmäärityksen ongelmia asiantuntijoiden johdolla. Lisäksi jaosto järjesti omia retkiä mm. Ahvenanmaan Kökariin. Nuorten toimesta syntyi TLY:lle myyntiin myös kasapäin linnunpönttöjä. Tottakai nuoret olivat mukana myös TLY:n omilla retkillä. Uskon, että mukana olleet muistavat vielä noiden vuosien Lapin retket, joissa vanha matkajohtajasetä (allekirjoittanut) jo alkoi väsyä mutta nuoret sen kuin painoivat yli metsien ja tuntureiden! Nuorisajaosto toimikin oivallisena harjoituskenttänä ajatellen myöhempiä tehtäviä pääyhdistyksessä. Monet tuon ajan nuoret ovatkin nyt vuonna 1997 mukana TLY:n toiminnassa, kuten nuo-

risojaoston tuolloinen puheenjohtaja Sampo Kunttu. Tilanne lienee hieman sama kuin omalla yhdistyssukupolvella, joista monet tunsivat toisensa jo koulun luontokerhoista alkaen. Yhteistyö TLY:ssäkin oli sen perusteella helppoa, tai helppoa se ei ole koskaan, onhan TLY:ssäkin 500 mielipidettä!

Vuosien 1990-91 aikana TLY kävi pitkälle menneitä neuvotteluja Ahvenanmaan ja Porin vastaavien yhdistysten kanssa yhdestä yhteisestä lintulehdestä. TLY kuitenkin katsoi, että on parempi jos yksi laatulehti ilmestyy ajallaan kuin se että kaikki räpeltävät epätoivoisesti omaansa. Neuvotteluja käytiin loppusuoralle asti mutta lopullinen

Kaksi Tly:ssä toiminutta johtohahmoa; nyttemmin kumpikin jo kunniajäsen. Kuva otettu Tarvasjoella Viirusirkkalintupaikalla. Ilmari Pulli

Rauno Laine. Kuva: Tapani Veistola

sopimus jäi syntymättä, lähinnä lehden linjasta vallneiden erilaisten käsitysten vuoksi mutta idea eläköön edelleen. Myös ensimmäistä Varsinais-Suomen linnut-kirjaa yritettiin aikaansaada tuolloin mutta hanke siirtyi eteenpäin muutamalla vuodella.

Jurmon toiminta jatkui entiseen malliin tullessa 1990-luvulle. TLY:n hallitus joutui tosin puuttumaan eräisiin ikäviin tapahtumiin saarella. Kovaa linjaa kritisoiitiin mutta pidemmän päälle se osoittautui oikeaksi linjaksi ja rauhoitti jo hieman valloilleen päässyttä Jurmon tilannetta huomattavasti. Mutta sanottakoon edelleen, että jos joku vaikka huolimattomuuttaankin keksii kuivattaa vaatteita kamiinan päällä, tai kaataa koko toiminnassa olevan öljykamiinan lat-

tialle, kyseisen henkilön kykyä toimia aseman miehittäjänä tullaan edelleen epäilemään! Asema on vakuutettu ja TLY saa muistaakseni pari tonnia(!), jos asema palaa mutta älkää silti yrittäkö, ei se korvaa sitä lintumiestä, joka palaa aseman mukana...

Muistanette ehkä vielä että 1990-luvulla elettiin suuren taloudellisen huuman aikoja. TLY:kin lähti tähän peliin mukaan ostamalla muutaman Helsingissä tuolloin toimineen Ornis Finlandican osaketta. Kyseinen yritys kauppasi kaikkea lintuharrastukseen liittyvää, lähinnä kuitenkin optiikkaa. Ornis kaatui muutama vuoden kuluttua, TLY:n osalta tappiota jäivät kuitenkin vain muutamiin sataisiin, vaikka ajatus itsessään oli hyvä.

Vuonna 1991 yhdistyksemme jäsenmäärä ylitti ensimmäisen kerran maagisen 500 jäsenen rajan, ollen korkeimmillaan 546 henkilöä. Yhdistyksen 25-vuotisjuhlia vietettiinkin hyvillä mielin 28.11

1991. Yhdessä Bongariliitto ry:n kanssa pidettyyn tilaisuuteen osallistui peräti 320 henkilöä. Nuorisosaaston järjestämä kahvitilaisuus keräsi myös kiitosta. Mainittakoon että tuolloin nuorisosaostossa toimi myös erittäin aktiivisia naispuolisia lintuharrastajankalua mutta syystä tai toisesta he ovat aikojen kuluessa joukosta kadonneet, mikä on vahinko.

TLY:n aktiivinen toiminta sekä nuorisotyössä että muutenkin huomattiin myös laajemmilla piireillä, LYL:n liittokokouksessa keväällä 1992.

Kuluvan vuosikymmenen alku oli selvästi nuoriso- ja naisjäseniä lisäävä, joskin monet silloiset asiaa harrastavat naishenkilöt ovat valitettavasti jättäytyneet toiminnasta. Kuva yleiskokouksesta.

TLY sai kunnian olla ensimmäinen paikallisyhdistys, joka nimettiin toistamiseen vuoden lintuyhdistykseksi. Perusteluina valinnalle olivat paitsi aktiivinen nuorisotyö, myös retkitoiminta, pienryhmätyö, tutkimustyö, aktiivinen toiminta LYL:ssä sekä lintuhavaintoarkistointi.

Puhuttaessa Ukulista mainittakoon vielä että lehtifuusion kariuduttua, Ukuli jatkoi omillaan ja uutuutena tulivat mukaan mm. Matti Koivulan legendaariset piirroshahmot,

jotka bongausretkillään joutuivat kiperiin tilanteisiin!

Koko 1990-luvun alku oli siis erittäin aktiivisen toiminnan aikaa. Jokaista nousukautta seuraa kuitenkin lama, joka yhteiskunnassakin väijyi jonurkan takana. Se vain tulee jostain ja kaikki se kohtaa, myös lintuyhdistyksen. TLY:ssä se alkoi näkyä nuorten määrän hiipumisena, jäsenmäärän laskuna sekä yleisenä passiivisuutena. Alkoi olla yhä vaikeampaa saada ihmisiä mukaan TLY:n toimintaan. Huono

taloudellinen tilanne, joka kohtasi monia ihmisiä, ei todellakaan innostanut ketään mihinkään vapaaehtoistoimintaan, vaan oma selviytyminen muodostui keskeiseksi itsellekin. Koko maa ajettiin toimimaan säästöliekillä. On sanomattakin selvää, että ihmeitä ei tuollaisena aikana tapahdu. TLY:n kohdalla pelastus löytyi onneksi vanhoista konkareista, jotka jakoivat käydä taistoon vielä kerran viemään yhdistystä näiden vuosien yli kohti parempaa tulevaisuutta.

Tly:n 30-vuotisjuhlakokouksessa 16.11.1996 läsnäolleet yhdeksän yhdistyksen perustajajäsentä: Oikealta: Esko Joutsamo, Esko Tarponen, Seppo Pekkala, Pyry Lapintie, Ilkka Hoviseppä, Hannu Velmala, Kaius Hedenström, Juhani Hoviseppä ja Jorma Tenovuo. Kuva: Matti Valta

Ukulin nykyinen päätoimittaja vuoden 1997 alusta: Rami Lindroos. Kuva: Timo Nikkanen

Tly:n Lapinretken tunnelmaa. Kuva: Sampo Kunttu

VANHAN "COME-BACK"

Jorma Tenovuo

Aloitin aktiivisen lintuharrastuksen lähes 34 vuotta sitten. Väkevänä innoittajana, vaan ei "pakottajana", oli tietysti ornitologi-isäni Rauno Tenovuo. Ensimmäiset voimakkaat mielikuvani linnuista juontavat jo kesiltä 1959 ja 1961, jotka perheemme vietti Kökarin ulkosaaristossa. Isäni keräsi aineistoa väitöskirjaansa, minä kiipesin 10-vuotiaan pojan innolla variksenpesille laskemaan munia ja poikasia. Asuimme ulkosaarten kalamaajoissa, välillä Karlbyn kylässä ja matkat tehtiin soutaen - perämoottoria en ollut tuolloin vielä nähnytkään. Ensimmäisiltä Kökarin kesiltäni muistan erityisesti Karlbyssä laulaneen luhtakerttusen - siihen aikaan huippuharvinaisuuden - ja ulkosaarilla liihoittelevat suopöllöt sekä taivaalla kaartelevat merikotkat. Rareistakin olin kiinnostunut: kun isäni löysi Kökarista 1958 Suomen ensimmäisen sepelsiepon olin kateudesta kipeä kun en vielä silloin ollut mukana!

Asemahiippari

Omia muistiinpanoja aloin kirjoittaa vuoden 1961 lopulla.

Samantien tein jo ensimmäiset onnistuneet bongaukset: pikkukiuru ja kääpiökerttu 1962 ja 1963, molemmat Turusta. Tuskin tajusinkaan kuinka superkuvia rareja ne olivat ja ovat vielä nykyäänkin. Kun Kustavin Isokarin vanha luotiasema 1964 siirtyi Turun yliopiston hallintaan, alkoi "uralani" pitkä lintuasemakausi. Seuraavan 7 vuoden aikana asustin Isokarissa yhteensä 250 vuorokautta, Jurmossakin n. 45 ja vähän myöhemmin Vänessä 29. Pidempiä retkiä tehtiin kaveriporukassa mm. Yyteriin, Pernajan Aspille, Säppiin, Kökariin, Siikalahdelle, Puurijärvelle, Lapin tuntureille ja viikonloput tarkkailtiin muuttoa Lövössä tai kompattiin Turun seudun merenlahtia. Koulu-aikaan mahtuu hienoja havaintoja, tuhansia rengastuksia ja elismääräkin kipusi pian lähelle 270:tä, joka siihen aikaan taisi olla jopa Turun ennätys - jonkin aikaa

Perhe ja työ, entä linnut?

Sitten kävi niinkuin monelle muullekkin: armeija, opiskelu, naimisiinmeno, lapsien ilmaantuminen (ei taatusti ollut

kattohaikara koska se edelleen sitkeästi puuttui elislistalta!) - lintuasemaretkeily ja muukin komppailu jäi väkisin taka-alalle. Into lintuihin ei kuitenkaan laannut missään vaiheessa: 1974 alkoi oman mökkisaaren (Kustavissa, Kihdin reunalalla) pinnajahti, joka aikanaan (1989) päättyi kunnioitettavaan 181 lajiin. Parhaita spontaaneja omalta saarelta olivat mm. jääkyyhky, lumihanhi, pikkukajava, harjalintu, kiljukotka, mustapäätasku, pari leveäpyrstökihua jne. Mökkeilykin kuitenkin väheni siviilitöiden lisääntyessä ja vanhoja lintukavareita tapasi enää vastaanotolla tai jääkiekkomatsin katsomossa. Enää ei syntynyt lintujuttuja ja -katsauksia Ornis Fennicaan tai Lintumies-lehteen (jonka toimittajanakin ehdin vuoden verran olla) ja TLY:nkin toiminta alkoi tuntua etäiseltä kun muut "vanhat" perustajajäsenet vetäytyivät eri tahoille.

1980-luvun puolivälin jälkeen vähäinen vapaa-aika alkoi mökkipinnojen sijasta täyttyä veneilystä. Veneillä on toki hyvä havainnoida, varsinkin eteläisen Itämeren ja Pohjan-

meren rikas lintumaailma toi tutuksi monia lajeja, joita Suomesta sai turhaan hakea. Jotakin ilmeisesti kuitenkin "puutui" kun aina vietävästi harmitti hyvän työkaverini Juha Varrelan hurjat lajit 80- ja 90-luvun alun bongauskeikoilta. Yritin itsepintaisesti vakuuttaa itselleni että samaan touhuun en "sorra", eihän minulla ole siihen aikaakaan eikä se sovi luonnonsuojelijaperheen imagoon. Olihan nuorempi veljeni Ollikin tullut ns. järkiinsä ja lopettanut bongaamisen vai - olisiko se sittenkin johtunut kiihvastahetisestä perheen kasvusta? Ollin vanhin poikakin, Karno, taisi syntyä kuumimpaan bongausaikaan

Piippari = huume!

Varrelan Juhan lähtiessä Kanadaan keväällä 1995 sain Bongariliiton työvaliokunnalta luvan pitää hänen piippariaan sen ajan kun Juha on pois. Alkoi uusi maailma: huomasi pian minkä uuden lelun tekniikka oli tuonut harrastukseen mutten osannut (halunnut?) sitä siltikään vielä itse hyödyntää. Ihmettelin minulle uusia paikannimiä, joista tuli hurjia havaintoja: Skaftung, Vattajanniemi, Ristisaari, Pattijoen Yrjänä, Sunnanlahti jne ja havainnoitsijoistakin suurin osa oli nimiltä outoja - Ohtoset, Zetterberg, Hällström, Santamaat, Komi, Kapu, Silanpää, Alho jne. Olinkohan pudonnut keltasta vaikka tunsinkin itseni aktiiviseksi lintuharrastajaksi koko ajan? Lintulehtien avulla toki pysyin (viiveellä) mukana lintumaailman tapahtumissa ja uutta määritystietoutta luin koko

ajan - jos kuitenkin jotain osuu veneen keulan eteen Elisten tulo oli kuitenkin totaalisesti pysähtynyt vuoteen 1985, jolloin bongasin pussitiaispoikueen Pansiossa - sen jälkeen ei saaristosta enää irronnut viikonloppuretkelyllä spontaanisti uusia lajeja, muita hienoja lintuhavaintoja ja elämyksiä toki sitäkin enemmän!

Juha palasi Kanadasta huhtikuussa 1996 ja jouduin luopumaan piipparista. Kestin ilman vajaat kaksi vuorokautta: puhelu Kapu Karhulle ja ostin viimeisen sillä hetkellä maassa vielä vapaana olevan "soittorasian" ja olin taas mukana!

1996 - "vanhan" paluu!

Alkuvuosi 1996 sujui vielä rauhallisesti: viikonloput nyt Kustavin sijasta Paraisten Ljusuddassa talviruokintaa hoidellen ja stajaten kevään ensimmäisiä muuttajia. Hakkipari hyöri huvilallamme, talvehitiva kulorastas surisi lähistöllä, varpuspöllö väijyi ruokinnallamme, Lappalaisen Markun pihalla kävi nakkeli sekä omalla ruokinnalla pari tundraurpiaista ja järri - kaikki tuntuivat upeilta ja sitähan ne olivatkin! Sarvipöllökin aloitti vastarannalla kevätsoitimensa ja merikotkia pyöri kevätjäisen salmen yllä. Kurjet menivät, silkkiuikut saapuivat ja pikkutikka kolusi pihan omenapuita Sitten, kuin varkain, päätin yhtäkkiä käydä katsomassa piipparissa ilmoitettua **sepelrastasta**: koiraslintu Atun tien varressa vain alta 10 km huvilalta. *Siiitä se alkoi.* Paikalla oli outoja kavereita mutta joku sanoi että tuo on se

hesalainen Lausamo, joka yrittää nähdä 300 lajia tänä vuonna. Sepelrastaan hän haki Paraisilta vaikka seuraavina päivinä niitä oli sitten useita Helsinginkin ympärillä. Varmaan oli silti hyvä ottaa varman päälle. Omasta edellisestä sepelrastaastani oli ehtinyt kulua jo 17 vuotta, marraskuisen myöhäisestä yksilöstä Täktömillä.

Veneen kevähommat veivät aikansa kunnes vapunpäiväksi ehdin taas Paraisille stajajamaan. Valtaosa päivämuiltosta oli jo ohi mutta iltapäivällä löysin yhtäkkiä pienehkön roikkuvasiipisen kotkan Ljusuddan päältä, lintu liukui kuitenkin ikävästi pois päin ja pari kaarosta etäämpänä paljastivat vain että kyseessä oli ns. kontrastikotka. Laji jäi tietysti määrittämättä. Toukokuun 4. olin taas laiturin päässä stajaamassa, nyt poikani Matiaksen (13 v) kanssa. Länneestä saapui määrätietoisin siiveniskuun +2 k-v **muuttohaukka**, joka ensimmäisiä pääskyjä jaagaten pyöri hetken salmen yllä häipyen koilliseen. Siinä mielessä merkittävä havis että tästä linnusta tein ensimmäisen oman ilmoituksen piipparin lintutiedotukseen. Siitä sekin sitten alkoi

Työmatkat 6-10.5. osuivat jälkikäteen ajatellen surkeaan aikaan: nuijin Viikin pitkäjalan. Taisin olla vielä liian sinisilmäinen, ajattelin ettei se harmi mutta harmittipa kuitenkin ja syksyinen toinen pitkäjalka Ahvenanmaalla oli mahdollon töiden takia. Perjantaina 11.5. oli Tammisaaren Knipaniilla paikallisen hammaslääkäriseuran 50-vuotisjuhlat, johon

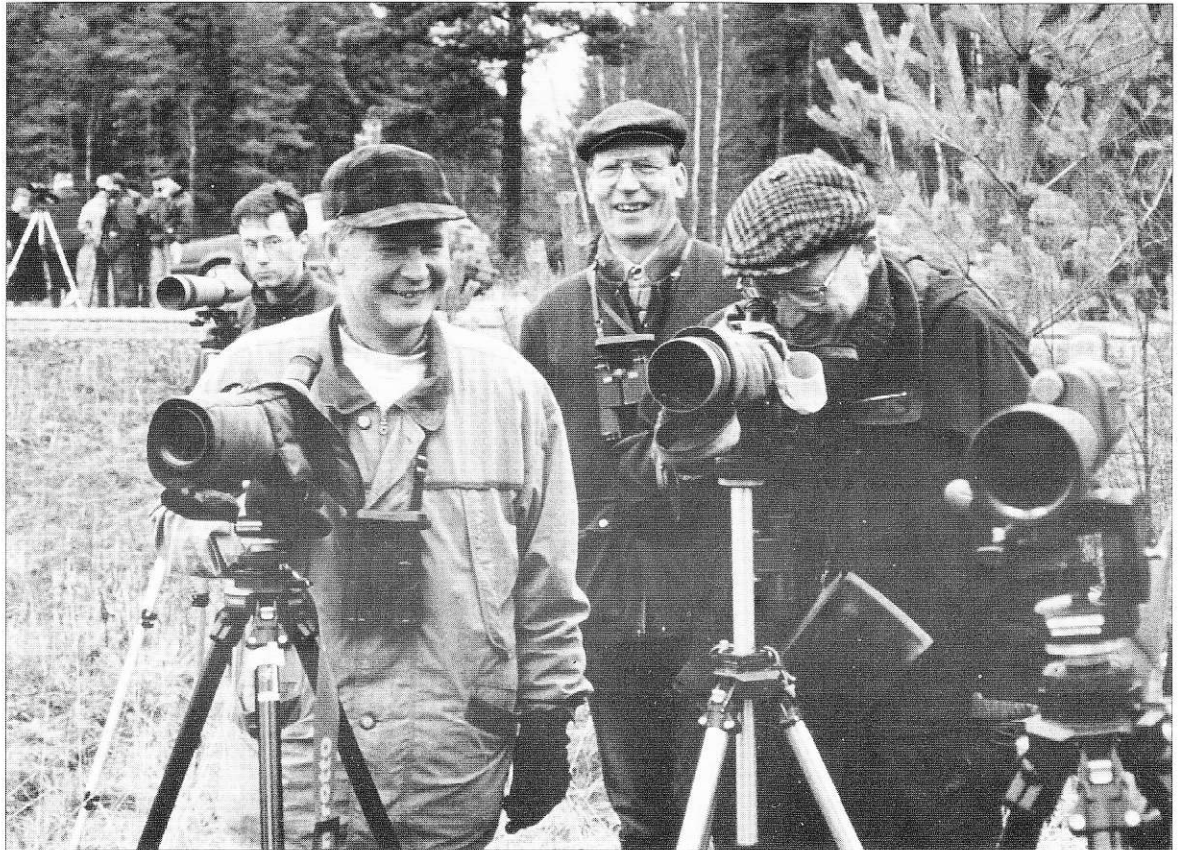
minut oli vaimoni kera kutsuttu vieraiksi. Tumma puku päälle, tanssikengät jalkaan ja menoksi - piippari tietysti takin alla vyötä somistaen ja kiikari takapenkillä. Autolla matkaan ja vähän ennen Saloa täräsi vyöllä viesti kattohaikarasta Perniön Laukkaalla. Nytkö se helpoin puute pitäisi hoitaa? Parin kilometrin koukkaus ja siinähän "tuplakikonia" oli mullospellolla vain parikymmentä metriä tiestä! Lieneekö vierastanut koreaa juhla-asuamme kun lennähti n. 50 metriä etäämmälle. Joka tapauksessa: ensimmäinen elis 11 vuoden tauon jälkeen - olihan sitä syytäkin kiikaroida kravatti kaulassa ja lakerit jalassa!

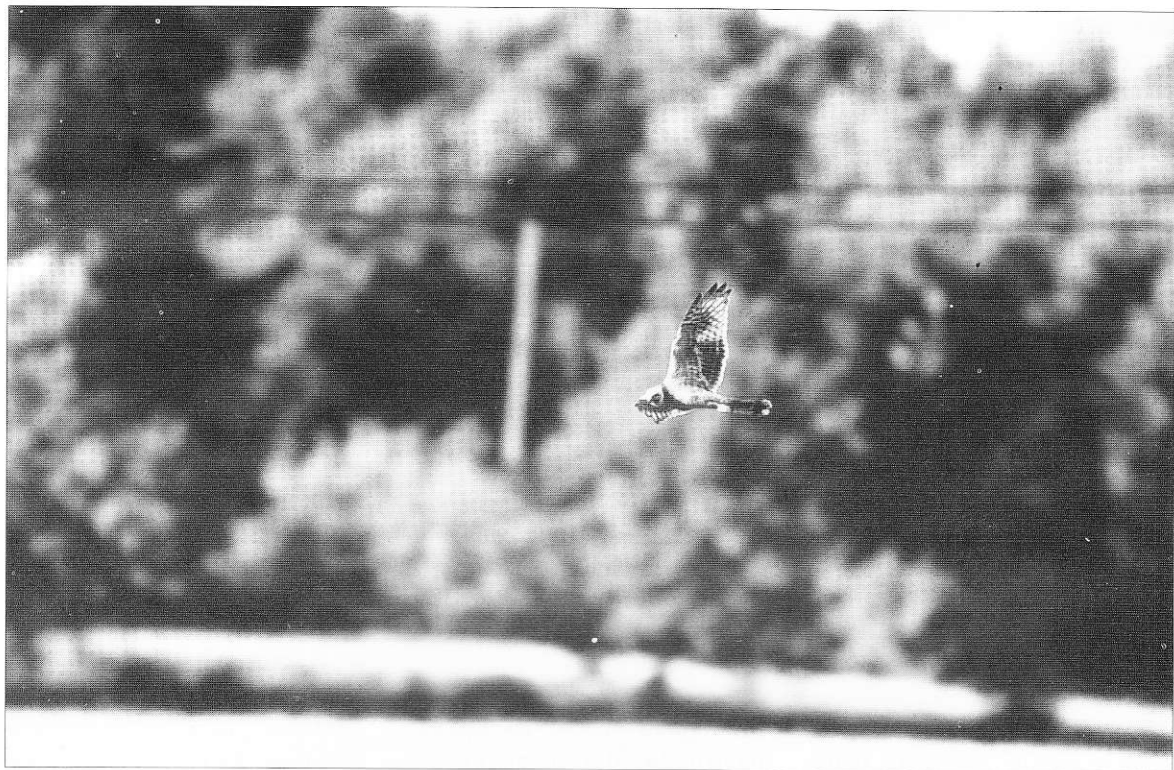
Seuraavan päivän, 12.5., vietimme taas Ljusuddassa. Kello 13.30 havahduin pihalla varisten ja lokiin hätäilyyn ja samantien löytyi salmen yltä jo kevään toinen "roikkusiipi"! Upeat kaartelut myötävalossa ja hidas lipuminen aivan tontin päälle: tiesin mitä tuntomerkeistä piti tarkistaa ja helppoaahan se oli kun lintu pyöri matalalla aivan päällä, zenitissä. Kuusi harittajaa, seitsemäs lähes olematon, valkea puolikuun mallinen laikku sisimpien käsiskukien tyvellä, vaalea yläperälaikku, vaaleanruskeat hartia- ja peitinhöyhenet jne, jne: vanha pikkukiljukotka. Linnun vihdoinkin kadottua puiden taakse ryntäsin puhelimeen mutta

piipparinumero olikin unohtunut kaupunkiin. Alkeellista! Pikainen soitto Jouko Vuokolle ja sitä kautta ilmoitus, lintuhan oli lipumassa kohti Paraisen keskiosia. Pian havainto olikin näyttöruudulla.

Viikolla Porin Preiviikiin ilmaantui **sinisiipitavi**-koiras ja ajattelin että kai minäkin voin vähän Turun ulkopuolelle polkaista. Parin iltapäiväpalaverin peruutus ja Poriin: siellä! Vuoden toinen elis tuli kirjattua pienessä tihkusateessa. Normajan kanssa haimme vielä mustapystökuireja mutta ei tärpännyt. En vielä silloin arvannut että Porin suuntaan tulee tehtyä vuoden varrella useampi-

Kolme "vanhaa" Liedon ukulipaikalla 8.12.1996: Kirjoittaja (vas.), Esko Tarponen ja Jouko Hakala

Nuori (1 k-v) arosuohaukka oleskeli muutaman päivän Paraisten Källvikissä elo-syyskuun vaihteessa (kuva: Tom Lindroos).

kin keikka. Helatorstaiviikonlopun vietimme merellä, mukavin havainto oli Airiston keski-osassa, Paraisten Grandgrundetin heinikossa lymyillyt valkoposkianhipari, joka oli pesänrakennuspuuhissa. Myöhemmin kesällä en niitä enää nähnyt; taisi olla liian levoton paikka.

Sunnuntain paluupurjehduksella tuli ilmoitus **punajalkahaukasta** Kaarinan Voivalasta. Turkuun saapuessamme uusi ilmoitus: lintu oli kadonnut. Lähdimme joka tapauksessa illaksi vielä Ljusuddaan ja kesken herkullisen lasagnen piippari täräytti linnun olevan jälleen paikalla. Ruoka jäi höyryämään kun Mattiaksen kanssa jo pyyhälsimme Kaarinaan. Kaunis, mystisen musta koirasvespari istui rauhallisesti langalla ja lenteli pellon yllä, Normajakin osui taas

samaan aikaan paikalle kuumisia vaihtamaan. Vielä illalla puhelu isälle, jonka eräs haave toteutui seuraavana päivänä: kauan odotettu punajalka näyttäytyi hänelle 1. kertaa elämässä. Seuraavana iltana olimme Pansiossa: pitkän odotuksen jälkeen **pussitiainen** näyttäytyi hetken mutta näkyipä kuitenkin.

Sunnuntai-iltana löytyi Kalajoelta vihermehiläissyöjä. Pidin totaalisen mahdottomanakin ajatusta niin kauas lähtemisestä mutta maanantaiaamuna klo 10 huomasin kuitenkin istuvani Kapun autossa Grönqvistin Kaitsun kanssa matkalla Kalajoelle! Jännitys tihentyi, *Merops* oleskeli rauhallisesti keskustan tuntumassa sumuisessa säässä. Seinäjoen kohdalla rävähti pelätty uuti-

nen: harakka oli hyökännyt *Meropsin* kimppuun ja iskenyt sitä päähän. Lintu pelästyi ja sen koommin sitä ei löytynyt. Ajoimme kuitenkin Kalajoelle saakka, vaikka tajusimme haun toivottomaksi, vain pari pikkutiiraa löytyi joelta lentelemästä. Kapu ei ollut parhaalla mahdollisella tuulella, olihan hän valvonut edellisen yön ylänköiurupaikalla ja uni painoi silmään. Yhtäkkiä hän kuitenkin ehdotti reiluakin reilumpaa suunnitelmaa: Kapu tarjosi autonsa Kaitsun ja minun käyttöön jotta voisimme koukata Äänekosken kautta Turkuun, hän tulisi paikalle ilmestyneen Nummisen Tapanin kanssa rantatietä takaisin. Niinpä jo parin tunnin kuluttua olimme Kaitsun kanssa Äänekosken Liimatalla **ylänköiuru** putkessa! Lintu ryömi pellon piennarta

tavallisen kiurun kanssa kuin myyrä. Taas elis ja kova sellainen. Paikalla paljon väkeä. Tunsin sellaista mielihyvää mitä onnistunut bongaus voi parhaimmillaan tuoda; taisipa samalla olla elämäni (toistaiseksi) pisin bongauskeikka.

Seuraavat vapaapäivät retkeilynkin taas Paraisilla. Pihaltamme löytyi 31.5. laulamasta uutena tontinpinnana luhtakerttunen, illalla käväisimme Länsikeskuksessa kuuntelemassa kesän ensimmäistä **ruisräkkää** ja 2.6. löysimme Matiaksen kanssa Lielahdesta peltojen yltä liihottelevan naarasniittysuohaukan. Lågskärin vaalea kultarinta palautti minut taas oikealle paikalleni "mähertäjien" kirjavaan joukkoon. Ilmoittauduin Nauvosta lähtevään venekuljetukseen mutta kuinka ollakaan niin juuri sinä iltapäivänä tuli tieto että lintu on kadonnut ja keikka peruttiin. Seuraavana päivänä lintu tietysti taas löytyi mutta nyt en voinut mitenkään lähteä töistä. Ilmoittauduin vielä toiseenkin lähtöön - se peruttiin kovan tuulen takia ja lintu jäi näkemättä. Tunsin itseni tosi duudeksi

Taas pari päivää ja piippari soi aamuyöllä Helsingin Niskalan viirusirkkalinnusta. Päätimme Matiaksen kanssa lähteä illalla yrittämään, voisihan toki muutakin mukavaa löytyä. Paikalla oli n. 60 keskenään äänekkäästi seurustelevaa lintumiestä, joten yölaulajien kuuntelusta ei tahtonut tulla mitään. Hoksasimme pian ettei tämä onnistu ja niinpä päätimme hakea yölaulajia muualta ja löytyihän niitä (varsinkin Salon Ollikka-

lasta), kiitos Hovirinnan Riston vihjeille. Yön saldo oli 7 pensassirkkalintua, **1 viitasirkkalintu**, 6 luhtakerttusta, 1 viitakerttunen ja 1 ruisräkkää. Menomatalla näimme lisäksi Salon keskuspuistossa pari turkinkyhkyä ja soidinta pitävän **turturikyyhkyn**. Seuraava viikko kuluikin kiireettömästi purjehduslomalla Saaristomereillä, parhaita lintuhavaintoja olivat 16.6. Vänössä laulaneet **idänuunilintu** ja **kuhankeittäjä** sekä huippumyöhäinen **sepelrastas**, tietysti vakiopaikallaan Vänön kylän takana olevalla kalliolla. Jurmossa näkyi 2-3 pikkutiiraa ja Lapposta löytyi peltojen yltä liihotteleva suopöllö.

Muutaman työpäivän jälkeen päätimme Matiaksen kanssa lähteä taas "kierrokselle", piipparin avustamana. Ensin suunta Orivedelle, josta oli aamulla löytynyt **pikkukultarinta** mutta meille se oli kovin nirso: saapuessamme vain yksi laulusäe pensaas latvaosasta plus muutama varoitusääni ja sitten totta kai katoamistemppu vaikka porukkaa oli kuin pipoa. Se laji täytyy ehdottomasti joskus kuulla ja nähdä paremmin Orivedellä koukkasimme vielä Vihasjärvelle kuuntelemaan ahkerasti huutavaa **viiriäistä** ja sen jälkeen suuntasimme Vantaan Petikkoon, jossa klo 3 aamuyöllä **etelänsatakieli** oli ahkerasti äänessä tavallisten sukulaistensa joukossa. Uni alkoi jostain kumman syystä painaa silmään mutta auringonnousun aikaan olimme vielä komppaamassa Inkoon Sunnanvikin kuraisia peltoja mustaotsalepinkäistä hakien, se ei sentään enää onnistunut. Koti-

ovea kolkuttelimme jo sentään aamuyhdeksältä - kesäyöt eivät ole nukkumista varten!

Ulkomaille vieneen työmatkan takia kotimaiset lajit jäivät vähäksi aikaa, tosin Paraisilta löysimme vielä 3 **ruisräkkää** lisää ja Lielahdesta rastaskerttusen, tietääkseni uudelta paikalta. Heinäkuun 27. lähdimme Matiaksen kanssa taas rundille, nyt mukana oli myös uusi Kowan fluoriittiputki 30x laajakulmalla. Yyterin lietteiltä löytyi mm. 6 kuovisirriä ja 4 jänkäsirriäistä, lisäksi vanha **pikkutiira** lenteli hetken paikalla. Kierros jatkui Puurijärven uudelle upealle lintutornille (kokoa kuin keskisuuren kunnan tanssilavalla!), josta laskimme yhtäaikaan 20 harmaahaikaraa, kaikkiaan niitä osui loppuvuoden aikana omalle kohdalle peräti 53. Puurijärvellä saimme päähämme yrityksen paikata alkukesän viirusirkkalintumoka ja niinpä ajoimme Suomi-neidon lantion poikki Liperin Ylämyllylle, jonne saavuimme klo 23 keskelle unohtumatonta elämystä: mollottava täysikuu, usvaa jo leijumassa kesäisten viljapeltojen yllä ja ennenkaikkea pelton keskellä pensaassa taukoamatta sirisevä, tavattoman peloton rinnasta juovikas **viirusirkkalintu**. Samaan aikaan viereisellä pellolla huuteli **viiriäinen** ja yllä naukuivat sarvipöllöpoikue.

Luonto tuskin voisi tarjota hienompia hetkiä! Paluumatkalla poikkesimme aamun valjetessa Pohjan Äminneforsiin, jossa golfkentän reiän No 17 ympäristössä oli hyörintynyt koirasmustapäätasku. Löysimme rei-

Pikku-uikkukin osui kirjoittajan kiikariin muutaman vuoden tauon jälkeen. Kuva: 9.3.1996, Helsinki, Henry Lehto

än mutta paikalla oli vain 2-3 pensastaskua. Olimme jo lähdössä pois kun piippariin tuli Jösseltä tieto että mustapäätas-ku on paikalla jolloin tajusin, että olemme väärällä golfkentällä! Äminnestä löytyi hakemalla toinenkin golfkenttä, se oikea, mutta sinne saapuessamme lintu oli hävinnyt. Nuotit olivat oikeat, olin vain ymmärtänyt ne väärin. Taas oli kotona Turussa aamulehdet jo luettu kun työnsimme avainta lukoon.

Yhden päivän pikavisiitti Jurmoon paljasti saaren yhä elinvoimaisemman valkuposkihanhipopulaation: lounaisriutan tyvellä oli yhtäaikaan 32 yksilöä, joista 20 lähes lentokykyistä nuorta lintua. Koska Jurmosta kahlaajat olivat kateissa niin päätimme Matiaksen kanssa tehdä toisen kahlaajakeikan

Ytyeriin. Nyt saaliina oli mm. 8 pulmussirriä, isosirri ja Enäjärvellä vesikivellä ylväänä seisyt **jalohaikara**, jonka ympärillä kahlaili 14 harmaahaikaraa. Muutama päivä kului ja olimme taas kahdestaan Porintiellä mutta nyt jatkoimme Skaftungiin asti: nuori **puna-kottarainen** löytyi helposti pienestä kottaraisparvesta Kkaupan takaa - ihailimme sitä pitkään ja hartaasti sillä olihan taas kyseessä molemmille elis. Paluumatkan Turkuun teimme eri tietä ja se kannatti: syksyn vespari-invaasio oli alkanut ja Kankaanpään Kynärjärven ympäristön puhelinlangoilla istui samaan aikaan peräti 3 nuorta **punajalkahaukkaa**, hauskoja ja yllättävän pelottomia otuksia.

Seuraavana iltana, 30.8., me nimme viikonlopun viettoon

Paraisille mutta päätin illalla lähteä vielä hetkeksi koluaamaan "vakiopaikkojani" Lemlahden-Lielahden alueella.

Källvikin rantaniityltä, tolpän päästä löysinkin ilta-aurion punerruksessa nuoren sirosuohaukan, jonka määritykseen uppouduin kaikella tiedollani ja taidollani. Tulos oli nuori **arosuohaukka**, iriksen värin perusteella ilmeinen naaras. Ihmeteltyäni lintua puoli tuntia se nousi siivilleen ja katosi itään puiden taakse. Viikonlopuna olimme merellä mutta sunnuntai-iltapäivänä tulimme kuitenkin vielä Paraisille. Illansuussa, paluumatkalla Turkuun, ehdotin Matiakselle ja Seijalle koukkaamista varmuuden vuoksi Källvikin kautta, olihan sieltä sunnuntaina tullut ilmoitus nuoresta sirosuohaukasta. Perille päästyäni totesin, että sama perjantainen juv. aro-

suohaukkani oli edelleen paikalla, nyt Tomi Kaijasen, Tom Lindroosin ym. uudelleen löytämänä. Lintu oleskeli sittenkin paikalla muutaman päivän, jona aikana kymmenet harrastajat kävivät sitä katsomassa. Kyllä itse löydetty rari tuottaa sittenkin jotain erityisiä "väristyksiä".

Seuraavana sunnuntaiamuna olin yksin tamppaamassa Kuusistonlahden rantaniittyä etsiskellen syksyisiä heinäkurppia tai muuta mukavaa. Yhtäkkiä, ollessani keskellä laidunniittyä, kuului taivaalta mustaviklomaista ääntä ja niityn ylle saapui kiertelemään pieni, pitkäsiipinen, vihertäväselkäinen ja tummanharmaakainaloinen kurmitsa hakien laskeutumipaikkaa. Aikansa kierreltyään se kuitenkin hävisi lounaaseen, ilmeisesti minua ja/tai lehmiä pelästyneenä. Siis: **siperian- tai amerikankurmitsa!** Tässä vai-

heessa syksyä, 8.9., ei vielä kenelläkään ollut aavistustakaan siitä millainen *fulva*-aalto Suomeen myöhemmin iski: yli 50 yksilöä. Illalla kävimme Matiaksen kanssa Mietoistenlahdella, jossa aamuista **heinäkurpista** oli nyt näytillä yksi. Palasimme yhdessä vielä illalla Kuusistonlahdelle kurmitsaa hakemaan mutta turhaan. 15.9. illalla retkeilimme Matiaksen kanssa Paimionlahden rantaniityillä (ei erikoista) mutta seuraavana päivänä, heti koulun jälkeen, lähdimme vauhdilla kohti Hämeenkyröä. Varrelan Juha oli matkassa ja perille päästyämme saimme rauhassa ihailta kapustarintaparvessa oleillutta juv. **siperiankurmitsaa**. Ulkonäkö ja ääni olivat täsmälleen kuin Kuusistossa viikkoa aiemmin näkemälläni linnulla! 17.9. kiertelin taas Kuusistossa, nyt ei mainittavampaa. Viikonloppuna lähdimme jäl-

leen Matiaksen kanssa aamu-yöstä liikkeelle, nyt matkassa oli myös Jouko Hakala ja suuntana Vaasa. Öjskatanin alaskansirri oli yöllä häipynyt ja käännyimme takaisin Turkuun päin. Matkalla teimme kuitenkin kaksi mainiota poikkeamaa: ensin Skaftungiin, jossa talojen pihoilla touhusi jo pari päivää paikalla ollut korea **harjalintu** ja sitten Huittisiin, jossa Loimijokivarren kurmitsaparvessa oli 2 **siperiankurmitsaa**. Väkeä oli lähes yhtä paljon kuin kurmitsojakin (n. 20). Syksyn siperiankurmitsamääräni oli yhtäkkiä kohonnut jo 4 yksilöön! Työmatka vei seuraavan viikon mutta heti palattuaani käväisimme katsomassa Littoistenjärvellä **pikku-uikkua**, joka uiskenteli muuten jo tyhjän hiekkarannan edustalla. Viikonloppu olikin jo keväällä suunniteltu vietettäväksi Isokarissa, veneilykausihan oli tältä kesältä jo auttamatta ohi.

Pussitiainen havaittiin jälleen Pansiossa, jolloin se myös yritti pesintää. Kuva on vuoden -85 yksilöstä. Turku, Pansio, Shell. Kuva: Mikko Tamminen

Pansion lyhytvarvaskiuru, nyt jo "hilut kintussa". Kuva: Jouko Hakala

Isokariin lähti Matiaksen lisäksi Juhani Virtanen, mainio lintu- ja rengastuskumppanini jo 1960-luvulta. Saavuimme saareen perjantai-illalla ja pieni kierros kyläalueella ennen pimeän tuloa tuotti 14 pyrstötiasta sekä oudon, naaraspukuisen leppälinnun. Lintu löytyi satamalahden rantapuista: kaikki puolin tyypillinen pyrstöään värisyttävä naaras-leppälintu, jolla kuitenkin oli molemmilla siivillä valkea laikku! Valkea rajoittui jyrkästi tummiin peitinhöyheniin ja hävisi vähitellen kohti tummia käsisulkien kärkiä. Pelotettuna lintu lennähti vajojen taakse emmekä sitä enää löytäneet. Mysteeri, jonka siipikuvio oli täsmälleen kuten Jonssonin kuvaamalla kaakkoisella rodulla "*samamiscus*" mutta eihän selaista varmaan voi näin tunnis-

taakaan? Illalla istuskelimme majakan juurella katselemassa valokeiloissa tulikärpästen lailla hyöriä rastaista ja pikkulintuja. Seuraavana päivänä, 12.10., nousi 15-20 m/s lounais-tuuli, joka pysäytti muuton. Saarikerroksella löytyi kuitenkin mm. **heinäkurppa** (koko päivän kylän rantaniityllä), jänkäkurppa, ruokki ja myöhäinen räystäspääsky.

Sunnuntaiaamuna tuuli heikkeni ja sade lakkasi; nyt oli saari yhtäkkiä täynnä lintuja mutta valitettavasti poislähtö oli jo puoliltapäivin. Sitä ennen muutti variksia 3120, naakkoja 1770, pari merikotkaa ja 2 harmaahaikaraa. Majakan piha- puista löysimme aamulla hippiaisparvesta odotetun lajin: innokkaasti ääntelevän **hippiäisuunilinnun**, joka oli yksi

syksyn monista yllättäjäistä runsaudellaan. Edellisenkin "*pro-ni*" olin nähnyt Kustavissa mutta aikaa oli vierähtänyt jo 21 vuotta Turusta. Pansion ruderatilta löytyi viikon alussa **isokirvinen**, jota riensin Seijan kanssa katsomaan - Matias pääsi paikalle vasta seuraavana päivänä mutta lintuhan oli kauniisti esillä pitkään - isänikin sai siitä vihdoin nyt, 79-vuotiaana, eliksen. Itse muistin vielä mainiosti edellisen isokirvishavaintoni täsmälleen samasta paikasta 23 vuotta aiemmin. Isokarissahan näimme porukalla kaikkien aikojen huippuvuonna 1967 peräti 9 yksilöä samana päivänä, useimmat kylän niityillä ja kallioilla. Kirjoitin silloin Hakalan Joukon kanssa Ornis Fennicaan jutunkin isokokoisten kirvesten määrittämisestä.

Lokakuun 22. oli taas kerran edessä lähes viikottainen työmatka Helsinkiin - matka, jonka yleensä aina teen junalla. Nyt päätin kuitenkin kulkea autolla sillä ennen pitkää kokousta ehdin mukavasti Vantaanjoen suulle ihmettelemään juv. **lyhytnokkahanhea**, joka päästi vain parin metrin päähän. Ei ollut tainnut ennen ihmisiä nähdä eikä ymmärtänyt kuinka julmia voimme olla. Tuonkin lajin olin edellisen, ja ainoan, kerran tavannut 23 vuotta aiemmin - mukava uusia tuttavuus näin intiimillä tavalla.

Samalla viikolla tuli ilmoitus Nurmon Hirvijärveltä löytyneestä 2 k-v amerikanjääkuikkasta mutta työn keskeltä ei ollut mitään asiaa lähteä tutustumaan ko. ilmestymykseen. Harmitti koska "immeri" on aina kiehtonut mieltäni mystisenä pohjoisen lintuna. Torstaina se sitten ottikin siivet alleen ja häi-

pyi korkealla lounaaseen. Hämmästykseksi lintu löytyi kuitenkin lauantaina illansuussa uudelleen samalta järveltä ja niinpä sunnuntaiaamuna, kesäajan juuri päätyttyä, ajelin jo reipasta vauhtia Nurmoon. Lintu löytyi välittömästi aamun valjetessa ja n. 30 hengen voimin saimme ihastella vierekkäin uivia kolmea *Gavia*-lajia: kuikkaa, kaakkuria ja **amerikanjääkuikkaa**. Immeri teki myös komean lentonäytöksen järven päällä mutta laskeutui taas takaisin. Kotimatalla piippari huusi suulaa Varkaudesta mutta vanhalle riitti upea elis tälle sunnuntaille - jo 9:stä tänä vuonna! Samalla tuli "kuikkakiintiö" täyteen sillä juhlapukuista jääkuikkaa olin saanut jo vuosia sitten ihastella Porkkalan kärjessä.

Marraskuun alun viikonloppuna, Pyhäinpäivänä, olin varannut venekyydin yhdeksi päi-

väksi Vänöseeseen mutta raju matalapaine myrskyineen ja saateineen esti kuljetuksen. Viikonloppu kuluikin perheen parissa Paraisilla. Latasin ruokintalaitteet täyteen ja teimme Mattiaksen kanssa pienen retken mutta kirjattavaa ei juuri löytynyt. Suula oli piipparin mukaan edelleen Itä-Suomessa, nyt Punkaharjulla, ja minä vain pyörin täällä kotinurkilla Taas tunsin itseni totaaliseksi mähertäjäksi ja totesin Velmalan plokanteen suulasta jo uskomattoman 375:nneen eliksen ja Lausamonkin vuodenpinnaaluku oli jo peräti 304!

Pyhäinpäiväsunnuntaina meidän illansuussa töihin ja kuulin Varrelan Juhalta että Kapu olisi lähdössä suulajahtiin. Pikainen tarkistus seuraavan päivän ohjelmaan, soitto Kapulle ja klo 21 istuimme kaatosateessa autossani matkalla kohti Punkaharjua. Yöllä nukuimme kol-

15.12. talven ensimmäinen tundraurpiainen näyttäytyi urpiaisten joukossa. Kuva: Henry Lehto, 26.10.1985, Turku, Länsilaituri.

misen tuntia Mikkelissä ja aamun valjetessa harmaan tihkuisena olimme Harjutien suula-paikalla. Pikainen kävely rantaan ja siinä! Vajaat 10 min 1 kv **suula** lenteli levottomasti ja kalasteli upeasti syöksysukeltaen 150-200 m päässä ja häviösi. Ajoimme ansaituille pinnakahveille ja nopeasti takaisin suulapaikalle, jossa lintu nyt kellui rauhassa n. 150 m rannasta. Putkella noukimme höyhenpuvun joka yksityiskohdan, katselimme lisää komeita syöksysukelluksia ja parin tunnin jälkeen olimme jo matkalla takaisin Turkuun. Paluumatkalla totesimme Joutsan tundrahamen ja ruokinnalla käyneen punavarpuksen siirtyneen muihin maisemiin. Kotiovi aukesi klo 17.

Isänpäivän aattona ajattelimme Ollin kanssa tarjota isälle linturetken: mikä voisi olla parempi lahja? Kolme sukupolvea Tenovuon ornitologeja (Rauno, minä, Olli, Matias ja Ollin Niklas-poika) pakkautui autoon ja suuntasi aamupäiväksi Pyhämaan Vasikkariin, ilta-päiväksi Kustaviin. Pyhämaalla näkyi mm. taviokuurna, myöhäinen punasotka-koiras ja 32 pyrstötiaista. Muutamaa päivää myöhemmin, 14.11., livistin taas töistä hieman etuajassa noukkimaan Matiaksen kotoa ja ajoimme pikaisesti jälleen Pansioon, nyt isokirvispaikalla oli tuntia aiemmin löytynyt **lyhytvarvaskiuru** - elämäni toinen. Isäkin nappasi samaisesta linnusta pari päivää myöhemmin jo vuoden kolmannen

eliksensä; kaikki piipparin myötävaikutuksella. Seuraava lauantai kului mielenkiintoisissa merkeissä: TLY:n ja Bongariliiton yhteiskokouksessa. Muitakin "vanhoja" (eli mm. muitakin TLY:n perustajajäseniä kuin minä) oli runsaasti paikalla joten juttua riitti. Paraisilla seuraavana aamuna ruokintaa täyttäessäni viereiseen puuhun ilmaantui killistelemään **varpuspöllö**. Aina yhtä hauskan näköinen otus! Samana iltapäivänä katselimme Matiaksen kanssa vielä toistakin pöllöä: Hirvensalossa oleskelut **hiiripöllö** istuskeli rauhallisena kuusen latvassa lähellä Friskalanlahtea. Joulukuun vaihde oli täynnä työhommia ja linturintamallakin aika hiljaista: "paremman puutteessa" kävin vielä 30.11. pariinkin otteeseen katselemassa Pansion lyhytvarvaskiurua, joka oli nyt huomattavasti kesympi kuin pari viikkoa aiemmin.

Itsenäisyyspäivänä oli ns. pitkä viikonloppu jonka vietimme Paraisilla. Piharuokinnallemme tupsahti 7 jännin ja 2 peipon parvi ja 7.12. kiertelimme Matiaksen kanssa lyhyen valoisin ajan Paraisen lintupaikkoja, saaliina mm. talvipukuinen kuikka ja silkkiuikku. Aamulla tosin kurvasimme Turun kautta, jossa Pansion-

tien nurmikolla suki itseään sinisorsaparvesta löytynyt naaraspukuinen **harmaasorsa**. Jo useita vuosia oli kulunut edellisestä havainnostani tästäkin lajista. 8.12. ilmaantui Liedon ja Paattisten rajalle **tunturipöllö**, jota hälyn tultua lähdin samantien katsomaan. Paikalla oli paljon muitakin vanhoja, mm. Hakalan Jokke, Hilkkeen Hannu ja Tarposen Esko. Ukuli näyttäytyi koko komeudessaan, kävin välillä hakemassa Matiaksenkin paikalle ja edelleen lintu istui rauhassa ladon katoilla. Ainoa aiempi havaintoni oli Kustavin ulkosaaristosta, myös itsenäisyyspäivän aikaan, mutta vuosi oli 1974.

Pian talvi puraisi kunnolla; pakaset tulivat, lumi peitti Jouluksi maiseman ja merikin alkoi jäätyä. Ruokinnallemme oli vilinää, tavallisten vieraiden lisäksi mm. harmaapäätikka, pari mustarastasta, pari järriä ja

Kirjoittaja ja Matias Tenuvuo
staijipaikallamme Paraisten Ljusuddassa.

15.12. urpiaisten joukossa talven ensimmäinen **tundraurpiainen**. Joulun alla näin Ruissalon Kolkassa 2 **pohjantikkaa** ja Pansiontien varressa näkyi 22.12. edelleen harmaasorsa, tärkeänä pakkasessa. Joulupäivänä olin isän kanssa kieroksella mm. Naantalissa mutta peräti -21°C kylmyys ja viima häihtivät havainnointia. Mukavimpia talvilajeja olivat mm. koskikara, 4 nokikanaa, 14 järriä, peippo, 3 räkättiä, har-

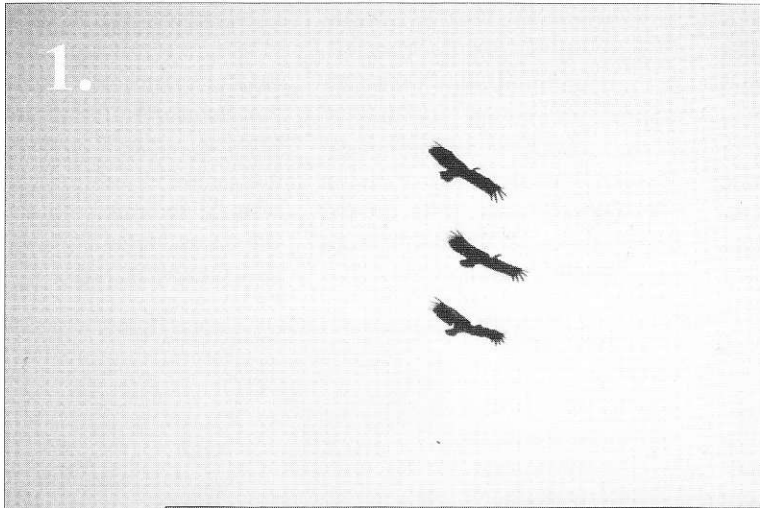
maapäätikka jne. 28.12. tein vuosittaisen talvilintulaskentani Paraisilla lumisessa maastossa, lajimäärä oli avoveden puuttuessa ennätysniukka (16) mutta yksilöitä kertyi sentään 563, mm. 9 mustarastasta. Uutta Vuotta otimme vastaan Ljusuddassa - tuleekohan vuodesta 1997 yhtä antoisa ja linturikas? Mitä tästä tarinastani voi oppia? Koskaan ei ole liian myöhäistä oppia uusia ulottuvuuksia tästä hienosta harrastuksesta

- älkää urautuko vain kapealle lintuharrastuksen kaistalle, älkää tuomitko muiden tyyliä harrastaa vaan uskaltakaa kokeilla myös sellaista, josta olette aina ajatelleet: en ikinä! Minä potkaisin itseni "vanhana" (47 v) uudelleen vauhtiin, osaksi Matiaksen inspiroimana, muuallekin kuin jo tutuille retkeilyalueille enkä kadu päivääkään elämäni toistaiseksi hienoimmasta lintuvuodesta!

□

Pieni pähkinä purtavaksi

Vastaukset lehden lopussa!

Balladi pinnujen vaiheilta

Osa IV, loppukohtaus

Avustaja

Juhani Toukola

Elämän päätarkoituksiksi oli kohonnut siperianrastaan hoitaminen. Koska lentokonetta ei kohtuullisessa ajassa olisi saatu, päättivät miehet astua valkoiseen laivaan, joka juuri oli lähdössä Turusta Saaristomeren reitilleen. Vanha Taistelulentäjä nyrpisti komentosillalla nenäänsä nähdessään keittä hänen laivaansa oli tulossa ja mutisi peilityynejstä säästä huolimatta, ettei tällaisella tuulella kyllä Jurmoon ajettaisi. Miehet majoittuivat salonkiin ja alkoivat määrätietoisesti rikkoa erästä toimintaohjeiden pykälää (51/m77). Matka Jurmoon laivalla on tuskanpitkän pitkä mutta esimerkiksi nauttimalla virvokkeita ja irrottelemalla irvokasta lintumiesherjaa voi kärsimys käydä kevyemmäksi.

- Nyt tuntuu siltä, ettei hommaa tällä kertaa nuijita, aavisteli Eerik Voittoa.

- Niin. Huomisaamuna Korp-poon Jurmo eli Tuulien Jurmo eli Synkkä Paikka näkee viisi miestä, joilla ensimmäisinä Suomessa on tuhat elämänpintaa. Sen kunniaksi !

(miehet kohottavat pahvimukeja).

- Sen jälkeen otetaan kunnan kättelyote saarelaisesta ja taidetaan ostaa kalastajan kuukauden saalis ylihintaan !

- Ehkäpä myös kiipeämme Jurmon Mäntyyn ja uisken telemme Molkkuniemestä Santasaareen !

- Ynnä juoksentellaan nummella ehkä hiukkasan samalla kirkuen !

- Mahdollisuuksien rajoissa on, että kutsumme laivan miehistön kämpälle pinna-juhliin ja tuikkaamme Männikön tuleen !

- Mutta nyt, pojat, nyt rauhoitutaan, hei !

- Rauhoittumiselle ! (miehet kohottavat pahvimukeja)

Matka eteni verkalleen läpi syksyisen saariston. Nötössä rynnättiin Stockmanin kauppaan ja Aspössä mentiin kannelle vilkuttamaan Aspö-Eerik-pelimannille. Saaristo se vain eli tasaiseen tahtiin elämänsä: kaikessa läsnä meri, muotoaan muuttavat pilvet ja jostakin johonkin käyvä

tuuli vedenpintaa tönimässä. Aspön jälkeen tuumiskeltiin uskaltaisiko Vanha Taistelulentäjä ajaa suoraan Utöseen näin tyynellä ilmalla, ja kun todettiin laivan kääntyvän sittenkin Jurmoon päin, singahdettiin sillalle kätevästi kättelemään kivaa kipparia ja halukkaasti hakkaamaan rusoposkista ruorimiestä sedäliseltä selkään. Vesissä silmin vakuuttivat pinnamiehet ja miehistö ikuista ystävyyttä toisilleen.

Jurmo lähestyi. Kohta erottui laiturilla Oula Tsäksisjourtsu kirkasvärissä peskissään heiluttelemassa neljäntuulenlakkiaan. Kalastaja seisoitotitena köysipoikana pollarien välissä ja polulla näkyi saarelainen kiiruhtavan laivaa vastaan. Miehet hypähtivät ketterästi laiturille rinkat selässään, sylissä pakolliset petrolikanisterit ja kaasupullot. Käteltiin kymmenen ja puoli minuuttia. Saarelainen narahti:

- När ska ni fara tillbaka ?

- Så snabbt som möjligt. Man trivs här sällan, vastasi Hunger.

- Kommer ni ihåg den där gamla fiolen ? Jag bara undrar ...

Miehet painelivat jo asemaa kohti pimenevää polkua pitkin. Saarelainen huusi vielä jotakin perään mutta armollinen kaakkoistuuli tempasi herjan hoiviinsa.

Kämpässä paloi valo, kamiina suitsutteli tuttua tuoksuaan ja katosta roikkui sinipunakeltaisia lappalaisvaatekappaleita kuivumassa. Oula otettiin oitis esituskintaan, rastaasta vaadittiin selontekoa. Lapinmies paljasti, että rastas oleili Männikössä ja yleensä jatkuvasti sen itäpäässä. Siinäpä todella paikallinen lintu, ihmetteli Oula silmät pyöreinä. Potkimalla, kivittämällä, sorkkimalla, niin: ei edes työntämällä saanut lintua matkoihinsa lempipaikaltaan. Vain iltapäivisin lintu poikkesi Männikön sisäosiin mutta ei ollut kertaakaan viipynyt pois 17 minuuttia kauempaa, ja käynti ajoittui aina klo 13.35. - 15.10. väliseksi ajaksi. Mitä asioita linnulla oli Männikön sisäosissa toimitettavana, sitä Oula ei uskaltanut vielä lähteä veikkailemaan mutta oli kuulemma kehitellyt joitakin hypoteeseja iltaisin yksin istuessaan ja nytkin hän vaipui lattialle kiemurtelemaan uuvuttavan, äänettömän naurun kourissa muistellessaan maukkaimpia keksintöjään. Miehet olivat haltioissaan. Tämä oli yhtä helppoa "kuin löisi sylilasta kirveellä päähän". Oula vakuutti valahtoisesti, että linnun nimen voisi jo piirtää havisvihkoon mutta siihen ei kukaan

tietenkään lähtenyt mukaan. Terve pessimismi on paras keino epäonnea vastaan. Ihmetystä herätti kun Oula Tsäksisjournsu ilmoitti nukkuvansa yön kalastajan luona. Hän oli sopinut pienestä vierailusta, eikä halunnut herättää muita kolistelemalla myöhään takaisin. Kun mies oli mennyt, päivittelivät toiset, että ensikertalainen jurmonkävijä oli luonut noin hyvät suhteet paikallisväestöön, kun vanhoilla oli moikkauspinnan saamisessakin työ ja tuska. No, oli oikeastaan leppoosaa, että poromies häipyi illaksi jaloista.

Miehet kaivoivat mukit esiin ja illanvietto lähti käyntiin. Tunnelma uhkui äärimmäistä lämpöä. Toveruuden henki säväytti säröittä. Nämä miehet olivat yhtä, he tiesivät, mikä elämässä oli tavoittelemisen arvoista, mitä kannatti vaivaa nähden janota. Toisiinsa he suhtautuivat lämmöllä ja hellyydellä, ymmärtäväisesti ja auttavasti, jo etukäteen ounastellen toisen aatokset ja toiveet. Ulkona vallitsi pimeä yö. Kaikki mikä jäi tämän parakin ulkopuolelle, oli kylmää ja kovaa mutta kämpppä kätki sisäänsä hyvänolon tunteen, leppoisuuden tiivistymän. Yhteenkuuluvuus lämmitti ja totisesti myös tee, jota nautittiin mukitolkulla. Juttelu eteni vaivatta kuin metsäpuro keväisin uusia alueita vallaten. Aiheita tuli ja jäi taakse. Surumielisen ymmärtäväinen hymy kasvoillaan he ruotivat novii-sien toimia:

- Tälläkin hetkellä on linnunnimiä, joita ei Turussa

voi ääneen lausua, koska eräiden harrastelijoiden psyyke ei kestä niiden mieleen tuomia muistoja. Viittaaan vain sitruunavästaräkkiin ja alaskanviklaan.

- Onhan se selvää, että 2000 km turhaan yhden linnun takia saattaa kismittää, ainakin kun on vielä läheltä viuhuton.

- Joku vielä hermoilee vuodenpinnoistakin. Jotakin nakkelia tai kajavaa stajataan itsepinntaisesti vuorokaudesta toiseen. Hirveätä närää oli muuten aiheuttanut, kun joku matematiikan opettaja oli salaillut vuoriväsyä koko kesän !

- Törkeintä oli, että eräs ornitologi ehdotti minulle ja Paljasjalalle osallistumista johonkin harrastajatutkintoon ! Miltä näyttäisi kun kaksi ysiysiysin miestä istuisi siellä 30 vuotta nuorempien joukossa väentämässä kieroista dioista lajia paperiin ja poistuisi huonoimmin tuloksin! Miehet hymisivät osaaottavasti, täynnä oikeutettua närkästystä.

- Joillakin läpiruntattu pinnaiologia määrää kuulemma jo lapsen nimenkin. Pinnakarjen nimiä tuputetaan enteellisesti poikien papinkirjoihin. Viittaaan eräiseen pääkaupunkiseudun pinnamiehen etunimeen.

- Yllättävää, että eräs jengi päätti lähteä muutamaksi päiväksi sairastamaan kaukaiselle Lågskärin lintuasemalle. Minusta olisi helpompaa oksentaa kotosalla. Mutta ehkä he ajattelivat lämpimästi läheisiään ja tartuntavaaran minimoimiseksi päättivät muuttaa mahdollisimman eristettyihin oloihin.

Tietenkin keskustelu kieppui myös aamuisen koitoksen ympärillä.

- Aamulla elämme elämämme suurimman hetken. Se on suurempaa kuin menestys työssä ja parempaa kuin mitä perhe-elämä oli joskus parhaimmillaan. Se on elämän ehdoton tähtihetki, jota olemme isonneet hamasta kehdestä asti, se on huipentuma, silkka terävä kärki elämänkokemusten seas... Se on elämänkaaren lakipiste, minkä jälkeen voi hyvillä mielin heittäytyä liusumaan alamäkeä...

- Ajatelkaa pojat, määhän olen jo kuuskytkuus ja saan vielä kokea tällaisen onnen. Viiskytnejä-vuotiaana kun meni 800 poikki, ei uskaltanut uneksiakaan tonnista. Ja teillä ei ollu silloin kun jotain seitsemän ja puolsataa. Saakelin niskaan-puhaltajat! Arvatkaa onko helppoa olla 48 vuotta pinna-

kärjessä? Mitä-hä? Ja kun pitäisi ensimmäisenä poikkasta tonni puhki, ovat nuoret pikkunilkkit puhaltaneet eron kiinni kaikenmoisilla pinnoillaan. Olof Hunger vieräytti muutaman kuumen kyyneleen pöydän vahakankaalle ja harmaantunut pää tutisi tunteiden tuodittamana.

- Vanha Olof! Täytetäänpä mukisi. Kyllä Sinä olet moraalinen voittaja, siitä ei pääse mihinkään.

Miehet valtasi voimakas sääli ja inhimillinen myötätunto Hungeria kohtaan. Toden totta, kyllä hän olisi ansainnut voiton. Niinpä kämpän seinät kuullivat yllättävän spontaanin kuorolausunnan neljän miehen suusta, niin yhtäaikaisena kuin sitä olisi pitkään harjoiteltu, ainoana häiritsevänä piirteenä Eerik Sammalkielen poikkeava ääntäminen:

- Vanha Olof! Sinä menet

aamulla ensimmäisenä yksin Männikön itäpäähän, ja kun kämpän ikkunasta näämme Sinun viittelöivän, niin silloin vasta me lähemme mukaan. Sinusta tehdään Ykkönen, sillä Sinulle se arvo totisesti kuuluu!

- arvotsiri totiseksikkeli kuukuu, päätti Sammalkielikin yhteneväisen ajatussisältönsä sanoiksi pukemisen.

Lämmin tunnelma senkun tiheni. Pöydän vahakangas ropisi tasaiseen tahtiin. Olipa maailma miten kova, kylmä, häijy ja epäoikeudenmukainen tahansa, niin tästä TVH:n parakista oli tyllyys kaukana; täällä kohtuus ja oikeudenmukaisuus oli saavuttanut riemuvoiton; hyvyys oli henkäissyt sisään. Ilta kierähti yöksi. Utön majakka heitti uupumatta aina uuden ja uuden niittokiilan Saaristomeren pimeyteen. Miehet paneutuivat

makuulle käytyään ensin las-
kemassa teepannun sisältöä
johonkin kielletyistä paikois-
ta. Maunu Paljasjalka toivotti
hyvää yötä ja toiset vastasi-
vat. Yleensä pinnamies on
liian karski hyvänyöntoivo-
tuksiin (pl. noviisi Jundström)
mutta tämä ilta olikin erikoi-
nen. Vanha Olof Hunger oli ys-
täviensä suurenmoisuudesta
mennyt täysin mykäksi ja kuu-
lui nurkkapunkassaan itkevän
hiljaa itseään uneen. Muuten
oli aivan rikkumattoman rau-
hallista. Kaikkialla oli vas-
tassa niin voimakas äänettö-
myyden seinämä, että siihen
olisi voinut liidulla piirrellä
huutomerkkejä.

Yön rauhan katkaisi jostakin
ulkoa kantautuva hirveä,
mylvivä ääni. Jokainen oli
singahtanut istumaan sängys-
sään, eikä hengitys virrannut
kenenkään putkistoissa. Pai-

najaismaisen kaamea ääni oli
jähmettänyt elintoiminnot.
Eerik Voittoa näki kämpän
ikkunassa Jurmon vanhan
kummituksen, Hermanssonin,
kalpeat aaveenkasvot, mutta
Hermanssonilla ei totta vie-
köön ole tuollaista ääntä - sen
tietää jokaikinen, joka on
Jurmossa viettänyt pitkiä, pi-
meitä iltoja. Ehkäpä Hermans-
sonkin oli ääntä säikähtänyt ja
oli nyt pyrkimässä kämppään
turvaan. Ovi aukenikin kohta
ja hengästynyt Hermansson
heittäytyi pöydän alle vavisten
kuin haavanlehti. Tilanteessa
ei ollut nauramista, jos ylimie-
linen ja itsevarma henki Her-
manssonkin oli peloissaan ...

- Mikä hitto se oli, kysyi Inge
Koukkuselkä Hermanssonilta
ääni falsetissa vibraillen.

- Ei aavistustakaan. Olen
asunut täällä sentään liki
kuusisataa vuotta mutta tämä
on uutta ja outoa. Vanha

Lillstugubben se ei ole, eikä
myöskään Högbergsgubben.
Harugubben ei poistu Sand-
vikharunilta, enkä määrittäisi
tätä vierailevaksi Säpin Mol-
landeriksikaan. Saakeli sen-
tään, en olisi vanhoilla päivil-
läni kaivannut tällaista. Hir-
vittävän karmiva ääni toistui.
Kumeana jyljinänä se pauhasi:”
Pinnanmetsästys ei kuulu
lintuharrastukseen, vaan on
alhaisten olentojen typerä pe-
li”.

- Tämä on näköjään teidän
syytänne, siat, vaikeroi Her-
mansson pöydän alla.

- Hoitakaa se pois täältä.
Ääni kuului taas mutta vas-
takkaisesta suunnasta:” Muis-
ta. Maunu Paljasjalka, miten
kämpsit ohivilahtaneen kotta-
raisen mustakiuruksi. Älä
unohda, Olof Hunger, kuinka
heitit harmaasieposta rusko-
siepon. Palauta mieleesi Inge
Koukkuselkä, että väänsit nuo-

resta tyllistä kaspiantyllin, ja hyvä sinunkin on muistaa, Eerik Sammalkieli, että valko-peräsirrasi oli katteeton havainto. Eerik Voittoisa, myöntänet vihdoinkin, että plokka-sit metsäviklosta erakkoviklon ja että pikkukuovista tuli kuin tulikin kaitanokkakuovi.”

Kuka vielä voi väittää, että kaikki on järjellä selitettävissä, että henkimaailma muka on heikkohermoisten kuvittelua!?! Ääni vaihtoi taas paikkaa ja mylvi raivoisana kämppää lähestyen: “Laskekaapa nopeasti todelliset pinnanne niin kostoni voi hieman lieventyä “. Miehet plarasivat vapisevin rantein lintukirjoja ja karsivat lajin toisensa jälkeen, myös varmoilta tuntuneet vauvaiän havikset. Jokainen jäi alle kolmensadan. Tulos huudettiin kämpän ovesta pimeälle nummelle. Ääni vaikutti tyytyväiseltä:” Siperian rastasta on turha hakea, sitä ei ole. Tämä oli järjestetty teille opetuksesi. Nyt toistatte vielä perässäni katumustunnustuksen: ‘Mieleni on puhdistunut käpyjen painosta ja on nyt kevyt kuin silkkikerttusen höyhen. Lupaen luopua bongauksesta ja unohtaa keräilyviettini. Tyydyn ihailemaan luonnonkauneutta, juoksemaan läpi laskentareittejä, rekisteröimään ruokintatiheyttä, keräämään loisia lintujen höyhenpuvuista ja omistautumaan tieteen uutteraksi apulaiseksi ja luonnonsuojelutyön väsymättömäksi puuhamieheksi ...’ Miehet olivat olleet kauhun lamaannuttamia mutta nyt alkoi itsesäilytysvaisto pelata: ei elämänsä tärkeimmästä sisällöstä voi noin vain luopua. Ja alkoi terve järkikin karistaa

unen harteiltaan ja painaa säikähdyksen aikaansaaman sokean tottelemisen jalkoihinsa. “Mitä helvettiä”, huusivat miehet ja heittivät makuupusiinsa syrjään. He ryntäsivät tutkimaan lähimaastoa. Ja sieltähän löytyi useita kovaäänisiä ! Kaikki langat johtivat

- ei nyt Roomaan - mutta saarelaisen vanhaan varastoon, jossa nauroivat elämänsä makeinta naurua Maunu Sokea ja Oula Tsäksisjourtsu.

- Piti tämä arvata, räähkyivät hirmustuneet bongarit.
- Sainpahan maksetuksi Keuruun harmejani, hohotti Sokea ärsyttävästi mutta hiljensi pian jouduttuaan henkilöön käyvään käsittelyyn. Voittoisa oli mennyt soittamaan sairaskopterin valmiiksi, jotta kavereilla olisi vapaat kädet toimia. Myös lappalainen antibongari Oula Tsäksisjourtsu sai maistaa lantalaisbongarin rystysiä.

Seuraavana aamuna miehet astuivat laivaan matkustaakseen kotiin. Tonni oli yhä katkaisematta. Viholliset olivat järjestäneet ikävän yllätyksen ja tosi hävettävän keikan. Kaikki oli ollut perverssin Maunu Sokean järjestämää jippoa.

Berghamnissa Olof Hunger meni kannelle yksinäisyyteen hautomaan murhettaan. Ehtisikö hän enää elämässään saamaan tonnia puhki. Ensi vuonna hän saavuttaisi suomalaisen miehen keskimääräisen elinajan, ja pinnastressi on tainnut sekin saavuttamisesta pudottaa saumat pois. Ehkäpä jatkuva nälkäkin johtui vatsasairaudesta eikä retkeily-

aktiivisuudesta... Pienet pyötteet kielivät jostakin vesilinnusta ja alakuloisen konemaisesti Olof Hunger vilkaisu sitä. Pintaan nousi pieni, tumman sininen, useiden valkeiden laikkujen kirjailema pitkäpyrstöinen vesilintu, jolla oli kupeella punertava laiku.

-VIRTA-ALLI!!!! huusi Hunger ja hermostuneena pudotti kummitetut Leitzinsa reelingin yli mereen. Samapa tuo; lintu oli aivan lähellä. Syvästä apatiatilastaan huolimatta olivat toiset paikalla jo ennenkuin Hungerin särähäneen huudon kaiku oli kimmahtanut Berghamnin rantakaltseista takaisin.

Voiko tällaista tapahtua kuin kauneimmassa sadussa? Voiko sittenkin olla totta, että joskus ihmisen elämä voi olla kuin kauneinta runoa, iki-ihanaa seireenien musiikkia, täynnänsä ja tulvillaan värimaailman hehkeimpiä edustajia, häiriintymätöntä täydellisyyden tunnetta? Nyt Se kuitenkin oli tapahtunut: TONNI OLI PERUUTTAMATTOMASTI KATKENNUT, tällä spontaanilla havainnolla.

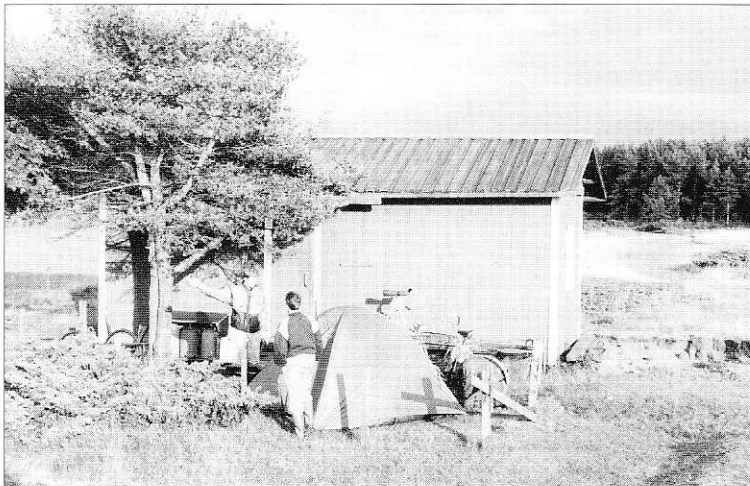
Ei seurannut mitään normaalia riemurituuaalia - hetki oli liian juhlallinen ja arvokas siihen. Miehet seisoivat syvän liiketuksen vallassa - eikä vähiten Olof Hunger. Heitä kaikkia lämmitti ajatus, että Vanha Olof oli hetken ollut ylhäisessä yksinäisyydessään ainoa mies, jonka pinnatilannetta kuvasi nelinumeroisen luku. Nyt olivat kuitenkin kaikki Tonnin Miehiä. Maunu Sokea oli tahottomattaan tehnyt heille palve-

luksen houkutellessaan heidät Jurmon matkalle. Hattumiehet paljastivat päänsä ja lopulta käeltiin juhlallisesti ja vakavina. Silti sai liikutus ylivallan, ja Tonnin Miehet heittäytyivät vedet silmissä toistensa kaulaan ja läimäyttelivät rajusti nyyhkyttäen toisiaan. Päätettiin antaa laivan radiolla tapahtumasta tieto ulkomaailmalle ja lähettää Maunu Sokealle TYKSiin tuhat (1000) ruusua.

Virta-alli oli hämmästellään seurannut miesten käyttäytymistä ja oudoksui erityisesti nyyhkytystä siinä määrin, että nousi siivilleen ja lensi saarten yli kohti matalalla pysyttelevää syysaurinkoa. Äänettömänä ja silmiään vastavaloon siristellen Tonnin Miehet seurasivat sen pienenevää hahmoa, kunnes lintu lopullisesti katosi siellä missä auringon hehkuva puna sekoittui syvänsiniseen autereeseen.

Joku sanoi ihan hiljaa:
- Elämämme Lintu.

Muita sanoja ei tarvittukaan.

Lähdeluettelo:

Omakohtainen osallistuminen lintuharrastukseen Turun seudulla vuodesta 1968. (henkilökuvat, tapahtumat)

Keskustelut linturetkillä. (herjat, hetulat)

Keskustelut Turun Yliopiston kuppilassa, erityisesti klo 10.30. ja 14.30. - kahvitauoilla (ajankohtaistieto).

Bruun - Singer: Euroopan lintuopas (rarien tuntomerkit).

Balladi pintojen vaiheilta päättyi lopultakin ja nyt yleisön kiihkeitten pyyntöjen takia juttuun lisätään epilogi (= loppusanat, jälkinäytös), jotta nimimerkin suojanamio saadaan riistetyksi Avustajan kasvoilta:

Juhlivat kansanjoukot ottivat Turussa Tonnin Miehet riemuiten vastaan. Miehet kiidätettiin televisiouutisten erikoislähettykseen, johon Salmakieltä varten oli hankittu simultaanitulkki. Presidentin-

Balladi pintojen vaiheilta julkaisiin Ukulin sivuilla 70-luvun lopulla, jolloin se saavutti ennennäkemättömän suosion. Aikakautensa henkeä kuvaavana, se osoittautui yhdeksi Ukulin suosituimmista tarinoista.

Tarinan on kirjoittanut Juhani Toukola, joka toimi siihen aikaan salanimen suojassa.

Koko vuoden 1996 hallitus oli tarinan uudelleenjulkaisun kannalla ja omasta mielestäni se soveltuu vielä näihin aikoihin.

Toivon, että olette nauttineet tästä historiallisesta kulttuuriomaisuudestamme yhtä paljon kuin minä sitä puhtaaksi kirjoittaessani.

Päätoimittaja

linnassa käytiin ottamassa kättelypinna Kekkosesta ja vastaanottamassa taistelijan malja. Sitten Tonnin Miehet repäisivät puhelimet seinästä ja rupesivat nukkumaan rästejään.

Möhemmin Tonnin Miehet ehtivät lukaista Ukuliakin. Huvittuneina he totesivat, että heidän touhuistaan oli lehdessä tarinaa oikein jatkokertomuksena. Oli sitä hiukan osattu odottaakin, sillä miehet olivat todenneet toimitukselle, että pankaas vähän pinnajuttujakin, jotta saadaan lehteen lukemista. PT oli todennut siihen, että kirjoitelkaa vain, kyllä minä julkaisen. Miehet olivat hymähtäneet ja laushtaneet:” Tosi Pinnamiehen aika ei riitä kirjoitelemiseen. Seuraa sää vaan mejän menoo ja kirjota itte “. Ja niin tuo täydellinen noviisi näytti tehneen...

Jurmon asema 90-luvun alussa. Kuva: Tapani Veistola

Ornis Finlandica — Suomen Lintukeskus Oy

OSAKEKIRJA

osakkeesta no 146
nimellisarvoltaan tuhat (1.000) markkaa

Tämän osakekirjan omistaja on

Turun Lintutieteellinen Yhdistys r.y.

Annettu Helsingissä touko kuun 20 päivänä 1991

Vesa Pallavesi
yhtiön hallituksen valtuuttamana

Osakkeen siirrettävyyttä on rajoitettu yhtiöjärjestyksen 13 §:ään otetulla lanastuslausekkeella.

Tämä osaketta ei saa luovuttaa ulkomaalaiselle, ulkomaiselle yhteisölle tai yhtiöjärjestyksen 5 §:ssä mainituille suomalaisille yhteisöille.

Muistaako kukaan vuoden 1991 suurta osakeantia, jolloin Helsingissä avattiin lintuharrastusvarusteita myyvä liike. Yhtiön tarkoituksena oli toimia lintuharrastajien ostopaikkana ja sillä oli oma myymälänsäkin.

Alkurahoitus hankittiin merkitsemällä mukaanlähenteiden yhdistysten nimiin yhtiön osakkeita kappalearvoltaan 100 mk. Tly:kin omisti tuolloin kaksi kappaletta kyseisiä osakkeita.

Totuus on julma ja ehkä epäoikeudenmukainen. Unelma kariutui lamavuosiin niin kuin monet muutkin hienot ajatukset. Silti vielä tulee mieleen ajatus; voisikohan mainitunkaltaisen myyntiliikkeen vielä perustaa?

Julkaisemme nämä jo historialliset kappaleet Tly:n 90-luvun alun osakekaupoista toteamalla, ettei mikään ole ikuista. Vanhat hyvät pysyy ja paranoo.

Ornis Finlandica - Suomen Lintukeskus Oy

Ornis Finlandica — Suomen Lintukeskus Oy

OSAKEKIRJA

osakkeesta no 147
nimellisarvoltaan tuhat (1.000) markkaa

Tämän osakekirjan omistaja on

Turun Lintutieteellinen Yhdistys r.y.

Annettu Helsingissä touko kuun 20 päivänä 1991

Vesa Pallavesi
yhtiön hallituksen valtuuttamana

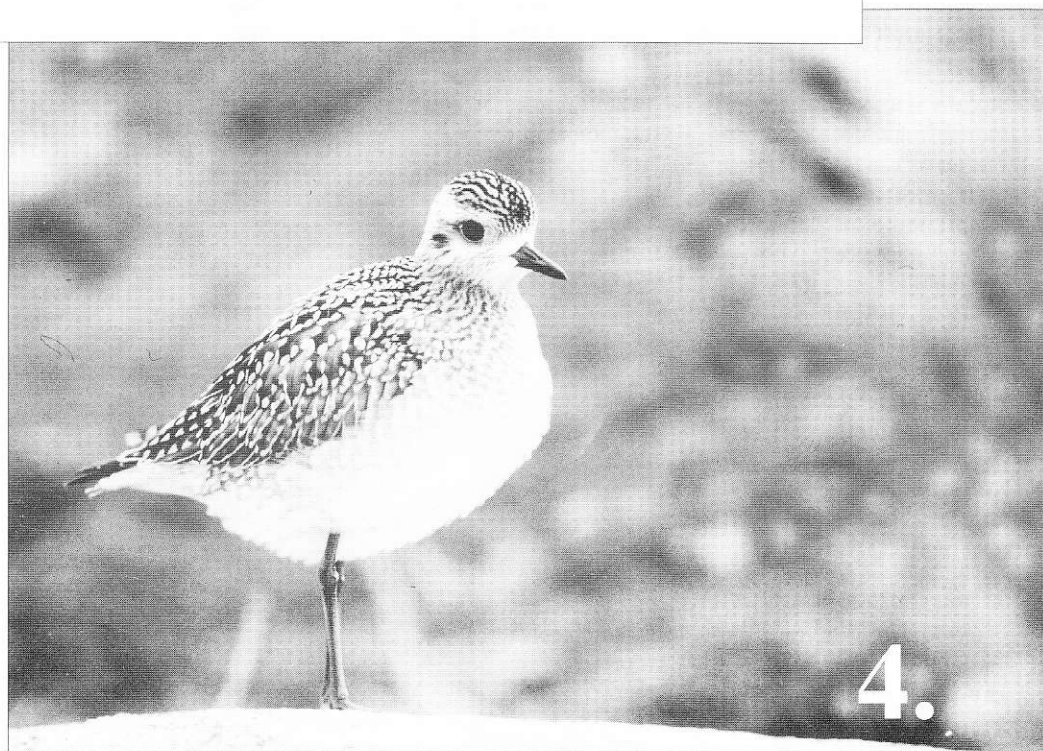
Osakkeen siirrettävyyttä on rajoitettu yhtiöjärjestyksen 13 §:ään otetulla lanastuslausekkeella.

Tämä osaketta ei saa luovuttaa ulkomaalaiselle, ulkomaiselle yhteisölle tai yhtiöjärjestyksen 5 §:ssä mainituille suomalaisille yhteisöille.

Lisää tunnistettavaa,, ettei totuus unohtuisi

Ratkaisut lehden lopussa.

Tly: retkeilyalueen uudet lintulajit vuosina 1986-1996

Kari Salonen

Tämän artikkelin lajiluettelo on jatkoa kirjoitukselle, joka julkaistiin kymmenen vuotta sitten (Ukuli 2/1987). Kirjoitin silloin Varsinais-Suomen lajiluettelon (TLY:n retkeily-alue), joka sisälsi kaikki retkeilyalueellamme nähdyt lintulajit. Silloiseksi viralliseksi lajimääräksi tuli 323, josta sittemmin poistettiin flamingo. Listasta puuttui viiksitimali.

Pesiviä lintulajeja on alueellamme 160-165, eikä tässä ole tapahtunut muutosta. Tosin viiksitimali (ent. partatiainen) on kotiutunut uudeksi pesimälinnuksi ja niittysuohaukka on pesinyt onnistuneesti vuosina 1995 ja 1996.

Artikkeli sisältää ainoastaan ne uudet lintulajit, jotka on havaittu vuosina 1986-1996. Ainoan poikkeuksen tekee edellä mainittu viiksitimali, josta tehtiin ensimmäiset havainnot jo vuonna 1985. Vuosien 1986-1996 aikana TLY:n retkeilyalueella on tavattu 23 uutta lintulajia ja 3 rotua. Vuoden 1996 loppuun mennessä alueemme lajimäärä oli 346.

Kaikki uudet lintulajit on havaittu saaristossa tai ainakin hyvin lähellä saaristokuntia. Rannikkoseutu ja saaristo ovat edelleenkin niitä alueita, joissa retkeillään paljon ja joissa on hyvät mahdollisuudet havaita harvinaisia lintulajeja.

Tämä artikkelin lajiluettelo mukailee ilmestyvää "Varsinais-Suomen linnut" -kirjan tekstiä, tosin huomattavasti tyypistettynä. Artikkelin teksti tukeutuu Tapani Nummisen käsikirjoitukseen.

UUSIEN LINTULAJIEN LUETTELO VUOSINA 1986- 1996

324 Nokiliitäjä (Puffinus griseus) Grålira

Suomessa kolmesti havaittu nokiliitäjä nähtiin Turun Ruisalossa kovan etelämyrskyn aikana 1.1.1988. Nokiliitäjä on ainoa alueellamme hyväksytysti nähty liittäjälaaji. Loka-kuussa 1995 Pyhärannan Rihtiniemessä havaittiin kovassa tuulessa lounaaseen muuttava liittäjälaaji (todennäköinen kel-

tanokkaliitäjä), jonka käsittely on Suomen rareiteettikomiteassa vielä kesken.

Sepelhanhi (Bra ber hrota) Prutgås

Salon Halikonlahdella 30.5.1987 ja Paimionlahdella 5.6.1992 havaitut linnut kuuluvat sepelhanhen hrotarotuun, joita Suomessa on nähty muutaman kymmenen kertaa kevätmuuttolla nimirodun (berniela) parvissa.

325 Amerikanhaapana (Anas americana) Amerikansk bläsand

Amerikanhaapana on Pohjois-Amerikasta kotoisin oleva laji, joka säännöllisesti harhautuu Eurooppaan. Suomessa amerikanhaapana on tavattu 16 kertaa, joista meillä seuraavasti: Taivassalon Rantalanlahdella 22.6.1990 alkaen, Halikon Jokiniemessä 22.4.1993 sekä Korppoon Wattkastissa 25.5.1993. Kaikki määritetyt linnut ovat olleet koiraita.

**Tavi (*Ana cre carolinensis*)
Kricka**

Tavin pohjoisamerikkalainen carolinensisrotu on havaittu alueellamme kahdesti: Korp-
poon Jurmo 30.4.-1.5.1990
sekä Paimionlahti 14.4.1995.
Molemmat tavatut yksilöt oli-
vat koiraita.

**326 Sinisiipitavi (*Anas
discors*) Blåvingad årta**

Sinisiipitavi on niinkään
pohjoisamerikkalainen sorsa-
laji, joka harhautuu säännöl-
lisesti Eurooppaan. Suomessa
tavatuista seitsemästä koi-
raasta yksi on havaittu Korp-
poon Jurmossa 1.5.1990.

**<Harjakoskelo> (*Mergus
cucul-latus*) Kamskrake**

Harjakoskelo on pohjoisame-
rikkalainen pienehkö koske-
lolaji, joka kuuluu monien
muiden komeiden vesilintujen
tavoin Euroopassa yleisesti
tarhattujen vesilintulajien
joukkoon, eikä sitä näin
lasketa Suomen luonnonva-
raisten lintujen lajiluetteloon.
Harjakoskelokoiras on meillä
tavattu Naantalin Luolalan-
järvellä 29.10.-4.11.1989 ja
Raision Kukonpäässä 10.11.
1991.

**<Kuningasmerikotka>
(*Haliaeetus pelagicus*) Jätte-
havsörn**

Suuri ja komeannäköinen
kuningasmerikotka nähtiin
Salo Halikonlahdella ja Mart-
tilan kaatopaikalla 21.4.1991.
Linnun määrittämisessä laji-
leen oli vaikeuksia, sillä eu-
rooppalaiset lintukirjat eivät
tunne lajia. Lintu liikkui pitkin
Suomea, sillä siitä tehtiin ha-
vaintoja usealla paikkakun-
nalla. Myös Ruotsissa havait-
tiin kuningasmerikotka sama-
na vuonna. Ilmeisesti sama
lintu nähtiin myös Mietoisten
Mynälähdellä 19.6.1993.

**327 Arokotka (*Aquila
nivalen-sis*) Stäppörn**

Arokotkan lähimmät pesimä-
alueet sijaitsevat Etelä-Venä-
jällä. Suomessa tavatut 20 lin-

Viiksitimali on kuulunut Tly:n alueen lajistoon jo ennen vuotta 1986. Kúva: Jukka Tammi, 12.12.1994, Turku, Ruissalo.

Pääskykahlaaja. Kuva: Tapani Numminen, 11.5.1994, Espanja, Isla Menor.

tua ovat kaikki olleet nuoria tai esiaikuisia yksilöitä. Varsinais-Suomessa arokotka on havaittu Turun Topinojan kaatopaikalla 20.-26.7.1990 ja 26.7.1992 sekä Dragsfjärdin Dalenissa 20.6.1994. Kaikki linnut on valokuvattu.

328 Pääskykahlaaja
(*Glareola pratincola*)
Vadarsvala

Pääskykahlaaja (ent. kahlaajapääsky) on tavattu Suomessa neljä kertaa. Ensimmäinen näistä löytyi Salon Halikonlahdelta 1.-3.8.1989. Toinen lintu havaittiin Kemiön Sjöfaxissa 20.-22.8.1989.

329 Arohyypä (*Chettusia gregaria*) **Stäppvipa**

Suomen viidestä arohyypäpähavainnosta yksi on tehty Kemiön Sjöfaxissa 9.6.1992.

330 Rusokaulasirri (*Calidris ruficollis*) **Rödhalsad snäppa**

Kemiön Sjöfax on kunnostautunut jo vuosia hyvänä vesilintu- ja kahlaajarantana ja niinpä siellä onkin tehty rusokaulasirristä Suomen ainoa hyväksytty havainto 1.6.1991. Rusokaulasirrin erot-taminen meilläkin säännöllisenä läpimuuttajana tavattavasta pikkusirristä on varsin vaikeaa.

331 Tundravikla (*Tryngites subruficollis*) **Prärielöpare**

Ehkä hieman yllättäen alueellamme on tehty lajista ainostaan yksi hyväksytty havainto, tosin keväältä 11.-13.5.1990 Korppoon Jurmossa. Muut Suomessa tehdyt havainnot ovat kaikki syksyiltä.

332 Mustanmerenlokki
(*Larus melanocephalus*)
Svarthuvad mås

Euroopassa ja Itämerelläkin runsastunut mustamerenlokki on tavattu Varsinais-Suomessa kahdesti: 24.10.-2.11.1994 Paimio Tuuvala-Siililä sekä 24.-28.7.1995 Turku Topinoja-Åvik. Paimion lintu oli samalla ensimmäinen syntymisvuonnaan Suomessa tavattu yksilö (1.kv).

333 Grönlanninlokki (*Larus glaucoides*) Vitvingad trut

Grönlanninlokki muodostaa yhdessä isolokin kanssa lajiparin, joiden erottaminen toisistaan on vaikeaa kokeneellekin lintuharrastajalle. Alueemme ainoa havainto tehtiin Pyhärannan Rihtniemessä 30.3.1991 ohilentävästä linnusta.

334 Ruusulokki (*Rhodostethia rosea*) Rosenmås

Siroa ruusulokkia voidaan ehkä pitää kauneimpana Suomessa nähdystä lokkilajeista. Laji on tavattu Suomessa neljästi. Aikuinen talvipukuisen ruusulokki oli paikallisena Kemiön-Perniön Strömmällä 6.-9.1.1993.

335 Arokiuru (*Melanocorypha calandra*) Kalanderlärka

Suomessa arokiuru on tavattu seitsemän kertaa, yksi näistä Dragsfjärdin Vänössä 23.5.1986 ja yksi Korppoon Jurmossa 8.4.1989.

336 Mustakiuru (*Melanocorypha yeltoniensis*) Svartlärka

Suurikokoiselle mustakiurulle on ominaista ajoittaiset siirtymiset idästä länteen aina Eurooppaa myöten, josta havaintoja on kertynyt lähes 20. Kaksi näistä on tehty Suomesta. Koiraslintu laskeutui muutolta hetkeksi paikalliseksi Korppoon Jurmossa 8.4.1989.

Keltavästäräkki (*Mot fla "vieraat rodut"*) Gulärla

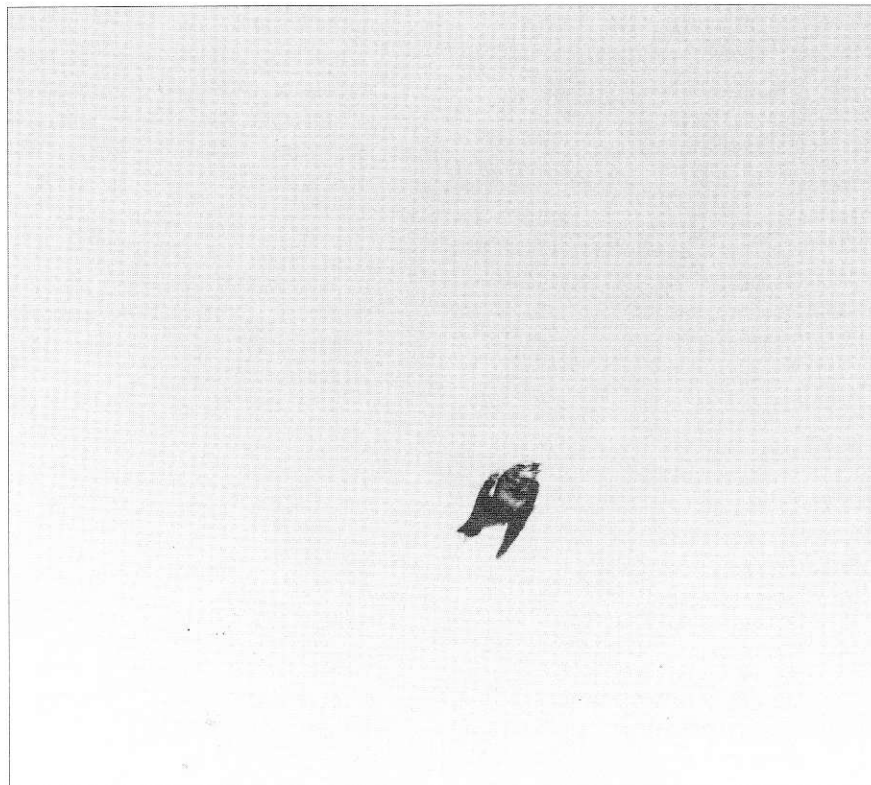
Paimio jätevedenpuhdistamo 30.5.-11.7.1985 (feldegg) ja Korppoo Jurmo 26.-27.2.1994 (lutea/flavissima).

337 Vuorirautiainen (*Prunella montanella*) Sibirisk järnsparv

Alueemme ainoa havainto on Uudenkaupungin Vekarasta 22.-23.10.1988.

338 Mustakurkkurautiainen (*Prunella atrogularis*) Svartstruppig järnsparv

Euroopasta tunnetaan lajista ainoastaan kolme havaintoa, joista yksi kevähavainto on

Arokiuru. Kuva: Jouko Hakala, 15.9.1988, Turkki, In-Samimazi

Ruotsista ja kaksi syyshavaintoa Suomesta. Uudenkaupungin Vekara kunnostautui uudelleen muutaman vuoden tauon jälkeen rautiaissaarena, kun mustakurkkurautiainen oli paikallisena lukuisten bongareiden iloksi 23.-24.10.1993.

339 Nunnatasku
(Oenanthe pleschanka)
Nunnestenskvätta

Nunnatasku on tavattu läntisessä Euroopassa lähes sata kertaa, 13 näistä on Suomesta. Alueemme ainoat on havaittu Korppoon Jurmossa 24.10.1994 ja 5.-6.11.1994.

340 Aavikkotasku
(Oenanthe deserti)
Ökenstenskvätta

Aavikkotaskun pääasiallinen pesimäalue on Pohjois-Afri-

kassa, Arabian niemimaalla ja Keski-Aasiassa, jossa laji esiintyy paikka- ja muuttolintuna. Suomeen aavikkotasku on harhautunut seitsemän kertaa, joista kerran Kaarinan Mattelmäkeen 18.11.1992.

341 Kivikkorastas
(Monticola saxatilis)
Stentrast

Turun Pitkämäessä 26.-27.6.1994 havaittu koiras kivikkorastas liikuskeli rivitaloalueella katoilla, aidoilla ja maassa. Lintu valokuvattiin ja se keräsi parin päivän aikana paikalle satoja lintuharrastajia ympäri Suomea.

342 Viirusirkkalintu
(Locustella lanceolata)
Träsk-sångare

Itäinen viirusirkkalintu on

laajentamassa pesimäaluettaan länteen ja siitä on tehty Euroopasta jo lähes sata havaintoa, joista 17 Suomesta. Linnut ovat useimmiten olleet laulavia koiraita kesä-heinäkuussa, mutta myös kolme syyshavaintoa tunnetaan. Varsinais-Suomen ainoa laulava koiras kuultiin ja rengastettiin Tarvasjoen Killalassa 11.-15.7.1991.

343 Kenttäkerttunen
(Acrocephalus agricola)
Falt-sångare

Maamme ensihavainnon jälkeen vuonna 1980 kenttäkerttusesta on tehty havaintoja lähes vuosittain. Alueemme molemmat havainnot ovat Hälkonlahdelta, jossa rengastettiin neljä nuorta 10.-18.8.1991 ja yksi vanha 11.7.1992.

2 kv arokotka. Kuva: Tom Lindroos, 1990, Turku, Topinoja.

Grönlanninlokki 2-kv. Kuva: Jouko Hakala, 31.12.1990, Helsinki.

344 pikkukultarinta
(*Hippolais caligata*)
Grösångare

Idästä länteen levittäytyvästä pikkukultarinnasta tehtiin Varsinais-Suomen ainoa havainto Paimionlahdella 3.6.1994, jolloin laulava koiras oli paikallisena koko päivän.

345 Samettipääkerttu
(*Sylvia melanocephala*) **Sammetshätta**

Suomeen kahdesti harhautunut samettipääkerttu (Lemlandin Lågsärin havainnon käsittely keväältä 1996 kesken) nähtiin Korppoon Utössä 4.5.1986, jolloin naaraslintu

oli paikallisena aamupäivällä hetken aikaa.

346 Tulipäähippiäinen
(*Regulus ignicapillus*) **Brandkronad kungsfågel**

Tulipäähippiäinen on Keski- ja Etelä-Euroopan lehtipuuvaltaisten metsien laji, joka on levittäytymässä hiljalleen kohti pohjoista. Suomessa tulipäähippiäinen on tavattu yhteensä 10 kertaa. Ainoa alueellamme tavattu naarasyksilö rengastettiin 10.5.1988 Korppoon Jurmossa.

Viiksitimali (Panurus biarmicus) Skägges

Partiainen jäi epähuomiossa pois edellisestä kirjoituksesta, sillä siitä tehtiin alueemme ensimmäinen havainto jo 13.5.1985 Salon Halikonlahdella. Laji kotiutui 1980-luvun loppupuoliskolla nopeasti suurten ruovikoiden pesimälinnuksi. Tosin kantojen määrät vaihtelevat vuosittain suurestikin.

<Pajupunavarpunen>
Uragus sibiricus
Långstjärtad rosefink

Laji esiintyy levinneisyysalueellaan, Ob- ja Irtyjs jokien latvoilta aina Japaniin, paikallintuna ja osittaismuuttajana. Euroopan ensihavainto tehtiin Kustavin Kaurissalossa

Niittysirkku. Kuva: Pekka Komi, 26.5.1987.

Samettipääkerttu. Kuva: Jyrki Normaja, Huhtikuu 1992, Espanja, Capo de Gafa, Almeria.

25.-27.4.1989. Linnun alkuperänä pidetään todennäköisimmin häkki- tai tarhakarkulaisuutta.

<Niittysirkku>
(*Emberiza cioides*)
Ängsparv

Komeaa niittysirkkua tavataan enimmäkseen paikkalintuna Kiinassa, Mongoliassa, Japanissa ja Siperian eteläisimmissä osissa. Euroopan ensimmäinen havainto on tehty Italiassa 1910 ja toinen Korppoon Utössä 20.-27.5.1987. Lajin luonnonvaraista harhautumista Suomeen ei pidetä todennäköisenä.

Isokari - Unohdettu lintusaari eteläisellä Selkämerellä?

Jorma Tenovuori

Säännöllistä lintuasematoimintaa ylläpidettiin Kustavin Isokarissa vuosina 1965-1971, jonka jälkeen lintuharrastajien käynnit saarella ovat olleet satunnaisia ja varsin lyhytaikaisia. Isokarin saarelle valmistui uusi luotsiasema keväällä 1965 ja vielä samana kesänä vanha luotsitupa luovutettiin Turun yliopistolle Merenkulkuhallituksen päätöksellä. Vuodesta 1959 Luvian Säpissä toiminut Turun yliopiston havainnointi- ja rengastusasema oli näin siirtynyt lähemmäksi Turkuja ja samalla helpompien kulkuyhteyksien päähän. Vaikka lintuasematoiminta Isokarissa on ollut monella tapaa tuloksekasta - niin rengastuksen kuin havainnoinninkin osalta - niin aktiivisia, pitkään saarella toimivia havainnoitsijoita ei 1970-luvun alkuvuosien jälkeen ole ilmaantunut. Niinpä Isokaria ei 70-luvun alun jälkeen ole enää luettu valtakunnan virallisten lintuasemien joukkoon. Tärkeimpänä toiminnan vähe-

nemisen syynä lienee aktiivisten "lintuasemaerakoiden" vähyys - 1960-luvun päähavainnoitsijat joutuivat opiskelu- ja työkiireiden takia harventamaan käyntejään ja samaan aikaan alkanut rengastustoiminta Dragsfjärdin Vänessä verotti myös osansa Isokarin toiminnasta.

Nyt, runsaat 30 vuotta toiminnan alkamisen jälkeen Isokarin vanha luotsitupa seisoo edelleen ylväänä kalliolla, ulkomaali vähän rapistuneena mutta retkikäyttöön ylellisenä sähkölämmityksineen ja keittoliesineen, onpa tuvassa jopa jääkaappi, astiat ja mikroaaltouuni! Sänkyjä löytyy yhteensä 8 henkilölle kahdesta eri kerroksesta. Asema on tällä hetkellä osin Turun yliopiston ja osin luotsipiirin hallitsema, joka käytännössä merkitsee sitä, että lupa asemalla yöpymiseen on saatava molemmilta. Yöpymisestä peritään luotsien toimesta pieni muodollinen maksu ja yliopiston puolelta varauksia on jo pit-

kään hoitanut Martti Soikkeli.

Isokarin sijainti ja luonto

Isokarin majakkasaari sijaitsee varsin eristettynä Selkämeren eteläosassa n. 24 km Uudestakaupungista länsilounaaseen. Saaren koko on n. 2.5 x 1 km, tosin kapeimmalla paikalla satamalahden perukassa leveyttä on vain muutama sata metriä. Saari on valtaosaksi koivu- ja leppämetsän peitossa, eteläosasta tosin löytyy reheviä tuomi- ja pihlajavaltaisia kosteita notkelmia sekä kivilohkareiden pirstomaa avomaastoa. Karummassa saaren pohjoisosassa on n. 1.5 hehtaarin suuruinen männikkö. Saaren keskiosassa sijaitsee n. 50 x 300 m suuruinen järvi, joka korkean veden aikaan oli ainakin 1960-luvulla vielä yhteydessä mereen. Järven rantoja reunustaa paikoin tiheä ruovikko. Etelä- ja itärannat ovat matalia kivikko-, tyrni-, ja levärantoja, länsi- ja pohjoisosat puolestaan karua kalliota. Matalien luotojen

Isokarin havainnoitsijoiden ja rengastajien majapaikkana on Turun yliopiston ja luotsipiirin yhteisesti hallitsema vanha luotsiasema.

pirstoma satamalahti jakaa saaren karuun pohjoisosaan ja rehevämpään eteläosaan. Satalahden etelä- ja itärannalla levittäytyy n. 10 talon kyläalue rantavajoineen. Saman verran rakennuksia sijaitsee vuodelta 1833 olevan 49 metriä korkean majakan ympäristössä. Kivivai- toja on paljon ja luotsiaseman rannassa sijaitsee nykyään myös hieno ja suojainen vierassatama, johon mahtuu ainakin parikymmentä venettä.

Havainnoinnista

Saaren pesivä linnusto laskettiin varsin tarkkaan 1960-luvulla, muuten on keskitytty muuten tarkkailuun sekä rengastukseen. Havaintopäiviä aktiivisina vuosina kertyi 50-81 vuodessa; miehityksestä vastasivat pääasiassa Jorma Tenovuo (yhteensä 250 vrk), Juhani Virtanen (129 vrk) ja

Jouko Hakala (65 vrk). Tietävästi ensimmäisen linturetken Isokariin tekivät kuitenkin jo 10-13.5.1961 Osmo Kivi- vuori, Vesa Turunen ja Lasse Velmala. Vuoden 1971 jälkeen useimmin saarella ovat käyneet Martti Soikkeli, Juhani Virtanen ja Jari Helstola mutta pitkiä havaintojaksoja ei enää valitettavasti ole ollut. Havaintokirjojen mukaan eri lintuharrastajia saarella on käynyt runsaat sata henkeä.

Linnusto

Isokarin vaihtelevaa maisemaa ja lukuisia biotyyppejä kuvastanevat parhaiten mm. seuraavat pääsaarella pesivänä todetut lajit: merikihu, ristisorsa, sarvipöllö, tuulihaukka, kirjokerttu, kultarina, varpunen ja puukiipijä. Isokari lie- nee pohjoisimpia vakituksia kirjokertun pesäpaikkoja, to-

sin vuotuinen kanta on ollut vain 1-2 paria.

Muiden ulkosaaristoasemien tapaan Isokarin toiminta on keskittynyt muuten havainnointiin ja rengastukseen. Itäosissa saarta sijaitsevat aseman piha ja armeijan vanha tulenjohtotorni ovat erinomaisia tarkkailupaikkoja, samoin majakan satama. Tyypillistä keväistä muuttolajistoa ovat mm. merimetsoparvet, Gaviat, sinirinnat ja sepelrastaat, joista viimeainittuja on tavattu vuosittain 3-12 yksilöä, myöhäisin 6.6.1967. Säännöllisiä kevätvieraita ovat myös mm. pikkusiepot, idänuunilinnut, mustaleppälinnut ja kyhmyhaahkat. Lepäilevät linnut on laskettu päivittäin kylän ja majakan väliseltä alueelta sekä järveltä - alueilta, joissa myös verkko- pyynti on tapahtunut.

Syksyjen leimaa-antavia tapahtumia ovat olleet vaelluslinnut, runsas varismuutto kohti Ahvenanmaata sekä yömuuton seuranta majakalla. Myös itäisiä harvinaisuuksia on usein eksynyt syksyisin saarelle, mm. useita hippiäisiä ja taigauunilintuja (varhaisin syyshavainto taigauunilinnusta jo 28.8.1967), ruskouunilintu (8-9.10.1994), arosuohaukkakoiras (15.8.1967), juv. punajalkahaukka (28.8.1968), isokirvisiä (mm. 27.8.1967 peräti 9 yksilöä !), ainakin 4 mustapäätaskua, sitruunavästäräkki (21.9.1969), useita pikkusirkkuja sekä aseman vastaanottotilaisuudessa 14.7.1965 pihalla hyppinyt naaras - *Emberiza melanocephala vel bruniceps*. Vaelluksista merkittävämpiä ovat olleet syksyn

1968 pähkinähakki- ja käpytikkavaellus sekä syksyn 1976 pähkinänakkelivaellus. 1968 heinäkuun lopulla alkanut hakkivaellus huipentui 19.8. jolloin suurimmassa yksittäisessä parvessa nähtiin peräti 176 hakkia ja päiväsummaksi saatiin rengastuksen lomassa 534 yksilöä. Elokuun viimeisellä viikolla nähtiin käpytikkojakin n. 2550, parhaimmillaan 21.8. n. 1100 yksilöä, joista 164 samana päivänä verkoissa. Pähkinänakkelit olivat liikkeellä syksyllä 1976, jolloin mm. 9.10. havaittiin yhtäaikaan 7 nakkelia kiipelemässä pitkin majakan seinää!

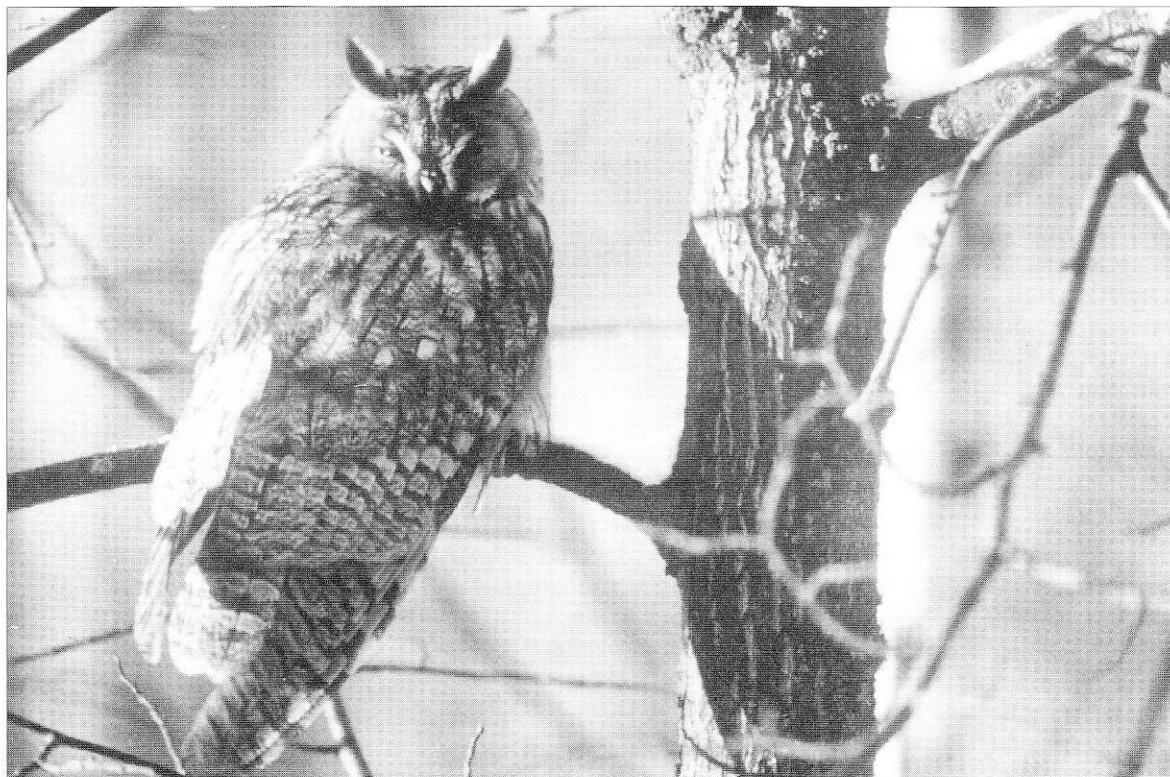
Majakkahavainnointi on ollut ohjelmassa pilvisinä tai sumuisina öinä elo-lokakuussa, muutamina öinä on havaittu

jopa yli 10 000 lintua majakan valoissa ja rengastuksiakin on majakan laseista kertynyt satoja. Isokarissa havaittua yömuuttoa on selostettu tarkemmin aiemmin (Lintumies 5, 90-95, 1969). Syysaamuisin majakan juurelta löytyy yöllä kuollutta satoa, mm. luhtakana 3.11.1967 ja luhtahuitti 5.11.1967.

Rengastusta ja rareja

Parhaiksi rengastusalueiksi ovat osoittautuneet saaren eteläosan rehevät notkelmat ja majakan ympäristö, joissa parhaimmillaan on ollut käytössä n. 30 verkkoa. Lisäksi etelärannan levävalleilla on tarpeen tullen ollut pari kahlaajakatiskaa. Vuosina 1965-71 rengastettiin kaikkiaan 13 522 lintua 104 eri lajista. Rengas-

Sarvipöllökin kuuluu Isokarin pysyvään pesimälinnustoon. Kuva: Jukka Tammi, 15.12.1996, Turku, Topinoja.

tuslistan selvä ykkönen on hippäinen (2543), seuraavina punarinta, vihervarpunen ja pajulintu. Rengastusten yhteydessä on säännöllisesti mitattu ja punnittu lintuja.

Rengastuskierroksilla ja aamutuntien havaintojaksoina on jo aiemmin mainittujen useiden itäisten harvinaisuuksien sekä ns. pikkurarien (turkin- ja turturikyhkyjä, tunturipöllöjä, kirjosiipikäpylintuja, merisirrejä, mustatiira, pikkutiira, kukankeitäjiä, pikkuvarpusia, vuorihemppoja, heinäkurppia, muuttohaukkoja jne.) lisäksi havaittu mm. punapäälepinkäinen (15.5.1969), koiras-rusorintakerttu (19.5.1971), laulava keltahemppo (18-19.6.1967), punakottarainen (n. 2 viikkoa kesäkuussa 1995), 3 riuttatiiraa (7.7.1992), 4 lumihanhea (26.8.1970), etelänkiisla (30.10.1993) ja jääkyhky (19.9.1992). Ns. englanninvästäräkki (*Motacilla alba yarellii*) on tavattu saarella peräti kahdesti.

Isokarin lintuasemakatsauksia julkaistiin Lintumies-lehdessä säännöllisesti aktiivisen toiminnan vuosina. Toivottavasti aseman toiminta herää uuteen kukoistukseen ja havaintoja saadaan jatkossakin - saarihan on lintupaikkana yksi Varsinais-Suomen hienoimpia ja rauhallisimpia !

Näkymä etelärannan lammelta majakalle päin. Kuva otettu 1960-luvun lopulla - nyt puusto on kasvanut huomattavasti korkeammaksi.

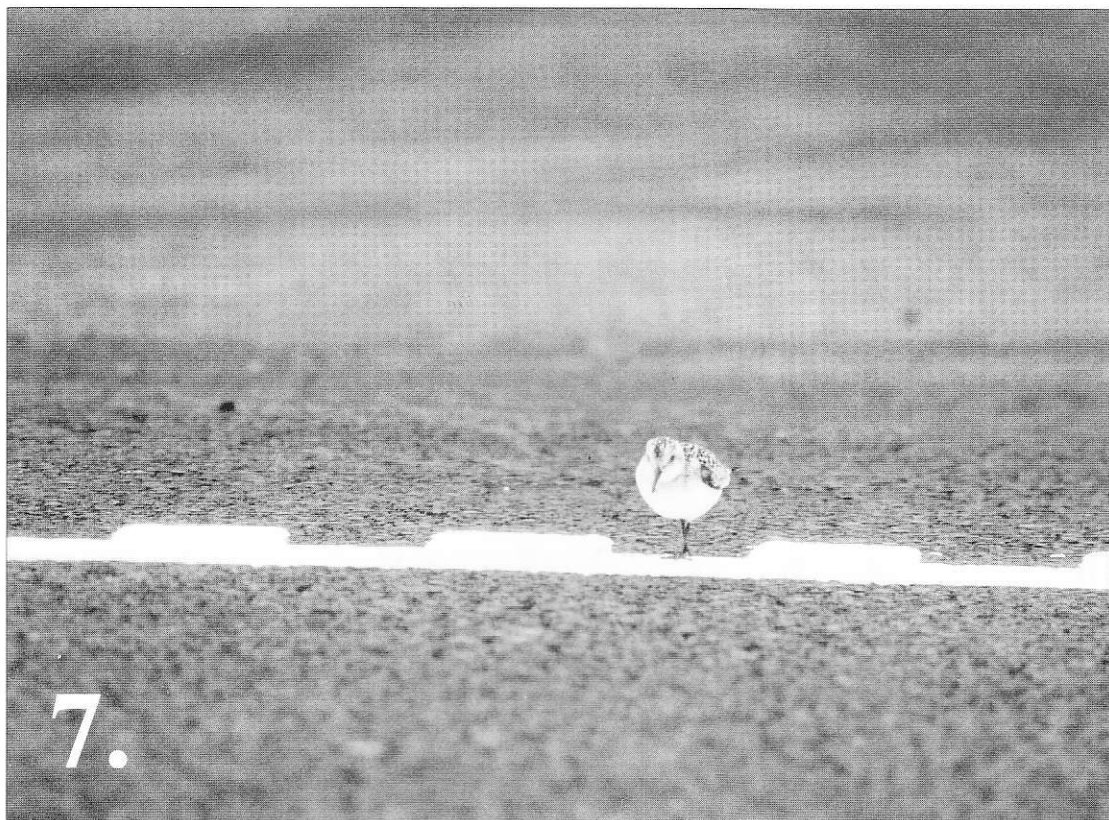

Vuoden 1968 heinäkuun lopulla alkanut hakkivaellus huipentui 19.8. , jolloin suurimmassa yksittäisessä parvessa nähtiin peräti 176 hakkia ja päiväsummaksi saatiin rengastusten lomassa 534 yksilöä. Kuva: Jukka Tammi, 11.10.1992, Turku, Tavara-asema.

Ja tunnistuksen iloa...

Kuten edellisissä kuvissa, niin näidenkin ratkaisut ovat lopussa.

Kunniakirja *Vuoden* *Lintuyhdistys*

Lintutieteellisten Yhdistysten Liitto
on valinnut

Turun Lintutieteellinen Yhdistys ry:n

vuoden 1991 *Lintuyhdistykseksi*

Perusteluna nimitykselle on yhdistyksen aktiivinen toiminta lintuharrastuksen edistämiseksi.

Helsingissä 1.3. 1992

Astr. Kallio

Puheenjohtaja

[Signature]

Sihtööri

Kerran bongari...

Tapahumapaikka: Vanhainkoti Lintukoto joskus 2050-luvulla

Rauno Laine

Jokainen aika synnyttää omat legendansa. Tarinat näiden legendojen urotöistä elävät vuosisatoja kansan suussa.

Haluan nyt tutustuttaa teidät yhteen näistä aikamme legendoista, herra P. Innaseen, joka nyt viettää aikaansa leppoisasti vanhainkoti Lintukodon turvallisessa huomassa.

Niin, herra Innanen on elävä legenda. Sellaiseksi hän tuli viimeistään silloin kun bongasi lajin numero 600, Siperian hipsuvarvastulkun, vielä spontaanisti. Innasen nuoruudessa lajia ei edes vielä tunnettu!

Niinpä tapaatkkin nyt Innasvaarin harva se päivä Lintukodossa jossain käytävän nurkassa kertomassa urotöistään, ympärillään ihaileva ja kiitolinen kuulijakunta.

“Olenkos minä kertonut kun bongasin lajin numero 600” Innanen aloittaa ja jatkaa: ”vihollinen (poliisi) yritti kaikein tavoin motittaa ja saartaa meitä mutta me koukkasimme selustaan.” Vihollinen lyötiin ja palkinnoksi tuli suurin kunnia jonka ihminen vain saada voi.

Vaan eivät ymmärrä nykynuoret näistä urotöistä. Jos hoitajille jotain alkaa selittää, sääliä katsovat tai päättään pyörittävät ja pian jo kajahtaakin vanhapiikahoitajan tuomion pasuuna:”Mitä se Innanen siellä taas höpisee, syömään ja heti tai on ilman!” Eivät kunnioita legenda, eivät todellakaan.

Vaan tottumus on toinen luonto. Sattui Innanen kerran kuulemaan radiosta lintumies Tylilän ohjelmaa, jossa puhuttiin juuri nyt kaupungissa olevasta rantakurvista. “Kuntapinna” välähti Innasen mieleen ja heti kun hoitajan silmä välitti, siepasi hän rullatuolin ja sitten menttiin että penkka vain poliisi. Lienee se ollut näky, täyttä vauhtia kiitävä rullatuoli ja sireenin lailla huutava Innanen laskemassa alas mäkeä “POIS ALTA; POIS ALTA”. Pari kolariakin tuli siinä aiheutettua mutta mitäs tuppavat alle!

Vaan jo kilometrin päässä pysähtyi rullatuoli valkoiseen armeijaan, ylimpänä kaikesta vanhapiikahoitaja. “Rantakurvi” yritti Innanen selittää saa-

den vastaansa murhaavan katseen hoitajalta:” Kyllä sitä pitäisi jo TUOSSA iässä ne rantakurvit unohtaa! “ Kateuttaan lienee vain puhunut!

Siihen päättyi siis se bongaus. Kunnei muuta keksinyt päätti Innanen ruveta laskemaan ikkunapinnoja. Se menikin hyvin siihen asti kunnes läheisen sairaanhoito-oppilaitoksen opiskelijat alkoivat valittaa jostain ukosta, joka tiirailee heitä ikkunasta päivät pitkät. Sekin leikki siis päättyi hoitajan mutinoin, joista Innanen oli erottavinaan sanan per-verssi.

Ei ollut bongarin elämä helppoa, ei tosiaankaan mutta ainhahan voi muistella.

Oikein hymyilytti Innasta kun muisti ne kaikki vanhat taitelutoverit, jotka jo bongasivat autuaammilla lintumailla. Ja oikein nauratti kun ajatteli miten ihmeissään Pyhä Pietari Taivaan portilla oli varmaan ollut kun sinne päin alkoi saapua reissussa rähjäntyneitä, monttusaappaisia kiikari-kauloja, jotka ensi töikseen kysyivät tietä sukupuuttoon kuolleiden lajien osastolle.

Tuossa joukossa ei kylläkään ollut Mats Bongo, herra Innasen katkerin ja samalla rakkain kilpakumppani. Mutta koska oli jo elämässään kiertänyt Marokot, Eilatit sun muut kuumat paikat, oli Mats Bongo jo kuumiin paikkoihin tottunut... Ja jos vanhat merkit paikkansa pitivät, lienee Mats jo päässyt sopimukseen pääbelsebuubin kanssa bongauslomista Taivaan puolelle. Tämä oli todennäköistä.

Vaan toisaalta kuka tietää mitä "really hot birds" oli Mats Bongo jo ehtinyt nähdä, tai mihin ne kovat pinnat jotka bongareita kiusaavat sitten päätyvätkään?

Vaan yksi asia Innasta pelotti. Kun kerran on itse aika saapastella Taivaan portille ja näkeekin portin suljettuna ja ovella lapun: " Olen bongaamassa, tulen joskus. Terveisin Pietari " Siinä sitten oltaisiin kuin kissa pistoksessa. Taas

myöhässä niin kuin jo maan päällä. Mitähän kovaa nyt on nähty?

Ei, parasta oli vielä pysyä pitkän aikaa täällä Lintukodon suojissa, tuumaili Innanen.

Ja taas tapaavat hänet innostuneen kuulijakunnan ympäröimänä aloittamassa tarinaansa varmaan jo tuhannen kerran: " Olenkos minä koskaan kertonut kun sain lajin numero 600... "

□

Kirjoittaja Jurmon etelärannalla siivoustalkoiden merkeissä joskus 90-luvun alkupuolella.

Ratkaisut kiperiin tunnistuskuviin

Kuva 1. Hanhikorppikotka, *Gyps fulvus*. Kuva: Tapani Numminen, 9.5.1994, Espanja, Monfraque.

Kuva 2. Harmaasirkku, *Miliaria calandra* koiras. Kuva: Tapani Numminen, 5.5.1994, Espanja, Tarifa.

Kuva 3. Pikkukajava, *Rissa tridactyla* juv. Kuva: Jouko Hakala, 12.7.1991, Norja, Lofootit.

Kuva 4. Siperiankurmitsa, *Pluvialis fulva*. Kuva: Henry Lehto, Syyskuu - 90, Vaasa.

Kuva 5. Pikkusirri, *Calidris minutus*. Kuva: Jukka Tammi, 9.9.1996, Turku, Åvik.

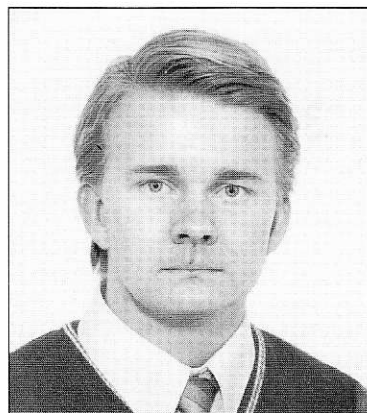
Kuva 6. Pikkusieppo, *Ficedula parva*. Kuva: Jyrki Normaja, Kesäkuu 1994, Raisio, Kukonpää.

Kuva 7. Pulmussirri, *Calidris Alba*. Kuva: Jukka Tammi, 7.9.1996, Paimio, Moottoritie Valtatie 1!!!

Kuva 8. Isohaarahaukka, *Milvus milvus*. Kuva: Tapani Numminen, 7.5.1994, Espanja, El Rocío.

Ukuli numero 3/1996 ratkaisut olivat seuraavat: A: Valkoposkitiira, *Chlidonias hybridus*. B: Palsasirri, *Calidris melanotos*.

Silakkarissa vanhaan hyvään aikaan. Kuva: Jouko Hakala.

Haluan lausua julkiset kiitokset seuraaville henkilöille: Rauno Laine, Jyrki Normaja, Jorma Tenovuori, Lennart Saari, Matti Valta, Mikael Nordström, William Velmala ja Kari Salonen. Lisäksi kiitokset kaikille kuviaan luovuttaneille sekä vuoden 1996 hallitukselle. Ilman näiden henkilöiden tarmoa ei Ukuli olisi i mestynyt. On ilo havaita, että vielä löytyy kunnan talkoohenkeä. Ottakaapa mallia, te muut.

Terveisin Petri Laine,
Ukulin Ex-päätoimittaja.

